

SPRAWOZDANIE

z XIV Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich, połączonego z Walnymi Zebraniami Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich oraz Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem,

który odbył się w Wilnie w dniach 1—4 czerwca 1932 roku.

Doroczny Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich zebrał się w roku bieżącym po raz pierwszy na północno-wschodnich kresach Rzeczypospolitej — w prastarem polskim mieście Wilnie. Urok miasta i jego okolic oraz szczerą gościnność gospodarzy zrobili swoje; mimo znacznej odległości od ośrodków naszego gazownictwa i wodociągarstwa, mimo ogólnego ciężkiego położenia gospodarczego — Zjazd był liczny i zachował nie tylko godnie tradycję swych poprzedników z »dawnych, dobrych czasów«, ale dorzucił do niej nowe momenty.

Pierwsze węzły między uczestnikami Zjazdu, przybyłymi z całej Rzeczypospolitej i z zagranicy, a gospodarzami zadzierzgnięte zostały na herbatce towarzyskiej, wydanej przez Komitet Organizacyjny wieczorem dnia 1 czerwca, w lokalu Stowarzyszenia Techników Polskich w Wilnie.

Pierwszy dzień obrad: 2 czerwca.

Uroczyste nabożeństwo w Kaplicy Matki Boskiej Ostrobramskiej zgromadziło o godzinie 9 min. 30 uczestników Zjazdu, którzy przeszli następnie do pobliskiej Sali Miejskiej przy ul. Ostrobramskiej, gdzie o godz. 11-tej rozpoczęło się oficjalne otwarcie Zjazdu i pierwsze plenarne posiedzenie. Udział wzięli w nim reprezentanci władz państwowych oraz instytucyj samorządowych, naukowych i społecznych, goście zagraniczni, członkowie Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich, delegaci Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem, przedstawiciele przemysłu i t. d., w liczbie ok. 150 osób.

Posiedzenie zagał prezes Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich, dyr. inż. Włodzimierz Rabczewski, witając zebranych następującymi słowami:

»Wysoki Zjeździe, Panie, Panowie!

Zjazdy Gazowników i Wodociągowców Polskich w odrodzonej wolnej Polsce zapoczątkowane zostały w r. 1919, odbywały się rok rocznie, a było ich dotychczas 13. Zjazdy te odbywały się w rozmaitych grodach Polski; przy wyborze tych grodów przyświecały Gazownikom i Wodociągowcom Polskim dążenia do ciaśniejszego zespolenia ziem polskich, do bliższego zespolenia wszystkich, którzy na tych ziemiach w dziedzinach gazownictwa, wodociągarstwa i kanalizacji pracują, oraz do wiązania łączności zjazdów z temi kartami w historii gazownictwa, wodociągarstwa i kanalizacji, jakie te grody przeżywały.

I oto przyszła kolej na prastary gród Giedymina. Ten XIV-ty Zjazd, który obecnie tu rozpoczynamy, jest pierwszym zjazdem, odbywającym się w Wilnie. Jak długa i szeroka Polska, każde serce Polaka bije mocniej, czuje goręcej, gdy słyszy mowę o Wilnie. A że przed 20 laty, bo w r. 1912 założono podwaliny pod obecnie czynne wodociągi i kanalizację wileńskie, przeto w bieżącym 1932 r. urzędnicy te święcą swój 20-to letni jubileusz. To są podstawy, które łącznie z uprzejmem zaproszeniem Gminy m. Wilna nakłoniły XIII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich obrać Wilno za miejsce obecnego XIV Zjazdu. Prastara polska kultura tego miasta tworzy najlepszą przygrywkę dla Zjazdu; a w melodji tej jest coś i o tem, że już w r. 1562 król Zygmunt August nadaje miastu przywilej na budowę wodociągów.

Otwieram więc podwoje XIV Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich i witam w nich w imieniu Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich, Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem oraz Stałego Komitetu Łącznikowego wszystkich dostojnych Uczestników Zjazdu, przede wszystkim zaś przedstawicieli władz państwo-

wych z pp. wojewodą wileńskim Zygmuntem Beczkowiczem, przedstawicielem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych — naczelnikiem wydziału inż. Witoldem Żbikowskim, przedstawicielem Ministerstwa Poczty i Telegrafów — prezesem Okręgowej Dyrekcji Poczty inż. Karolem Żuchowiczem, przedstawicielem Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej — okręgowym inspektorem pracy Bolesławem Leszczyńskim, radcami Ministerstwa Spraw Wewnętrznych inż. Zygmuntem Rudolfem i Mateuszem Siwikiem oraz radcą Głównego Urzędu Miar inż. Włodzimierzem Pietraszewiczem na czele, przedstawicieli władz samorządowych w osobach pp. prezydenta m. Wilna dra Wiktora Maleszewskiego, vice-prezydenta m. Wilna Witolda Czyży, ławnika Magistratu m. st. Warszawy i prezesa Zarządu Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy inż. Mojżesza Koernerera, ławnika Magistratu m. st. Warszawy i członka Zarządu Gazowni Miejskiej m. st. Warszawy inż. Seweryna Wachowskiego, vice-prezydenta m. Lwowa Wawrzyńca Kubali, burmistrza m. Królewskiej Huty Pawła Dubiela, burmistrza m. Chełmży Bronisława Kurzętkowskiego i innych, przedstawicieli nauki i organizacji społecznych, gości i kolegów Gazowników i Wodociągowców, przybyłych ze wszystkich ziem polskich, jak też i z państw cudzoziemskich.

J'ai l'honneur de souhaiter la bienvenue à nos hôtes et collègues étrangers qui ont bien voulu venir pour prendre part à notre Congrès.

Zvlášť vřele vítám kolegy Čechoslováky naše bratry a přátele, se kterými spojují nas krevní pouta a zakratko bude spojovati společny Svaz našich Spolku.

Naročito toplo pozdravljam kolege iz Jugoslovene, našu braću i prijatelje, sa kojima smo vezani krvlju, a uskoro ćemo biti vezani i pomoću zajedničkog Saveza naših Udruženja.

Rok ubiegły, rok depresji ekonomicznej światowej, rok depresji ekonomicznej w Polsce dawał się odczuwać również i w gazownictwie, wodociągarnictwie oraz kanalizacji polskich, jednakże waga i znaczenie tych dziedzin życia gminnego wpływ ten ograniczały ramami jedynie zagadnień inwestycyjnych.

Kryzys w gazownictwie odbił się głównie na inwestycjach, które — poza niewielką rozbudową sieci gazowej, wykańczaniem poprzednio rozpoczętych i drobnych, nie posiadających znaczenia zasadniczego dla rozwoju gazownictwa, inwestycji — nie wiele miałyby do zanotowania. W Warszawie

dalej rozbudowywano piece komorowe perjodyczne oraz sieć gazową (przyrost 1·7 %); w Krakowie przebudowywano piec komorowy oraz rozbudowywano sieć gazową (przyrost 5·95 %); we Lwowie wykańczano budowę gazowni wodnej, stacji pomiarów i sali pokazowej oraz rozbudowywano sieć (przyrost 4·3 %); w Łodzi rozbudowywano sieć (przyrost 3·65 %); w Bydgoszczy budowano laboratorium, aparatownię do czyszczenia benzolu i rozbudowywano sieć (przyrost 1·35 %); w Lublinie rozpoczęto budowę pieca trójkomorowego i instalacji do destylacji smoły; w Toruniu instalowano urządzenia syst. Goffina do produkcji gazu wodnego; w Królewskiej Hucie i niektórych innych miastach rozbudowywano sieć w niewielkich jednak rozmiarach. Jeśli przyjrzymy się eksploatacji w gazowniach polskich w roku ubiegłym, stwierdzimy, że nie jest tam źle. Jest spadek zużycia gazu w porównaniu z rokiem poprzednim, lecz względnie niewielki; gdy w r. 1930 zużycie gazu wynosiło 169,429.671 m³, w r. 1931 wyniosło ono 166,172.268 m³, a więc zaledwie o 1·9 % mniej; rozpiętość wahań tego spadku mieściła się w granicach od 0·75 % (Królewska Huta) do 7·4 % (Lublin). Narówni z tem z zadowoleniem stwierdzamy, że niektóre miasta wykazały nawet wzrost zużycia gazu, tak więc Toruń dał wzrost zużycia o 5·5 %, Lwów — przy spadku zużycia gazu węglowego o 1·8 % — wykazał wzrost zużycia gazu ziemnego o 313·57 % (z 626.731 m³ do 2,591.974 m³).

Dziedzina zaopatrywania miast w wodę oraz usuwania z nich nieczystości, ta najważniejsza podwalina zdrowotnego dobrobytu osiedli, wbrew otaczającej ją depresji w życiu ekonomicznym, wykazała jednak dalszy rozwój. Zużycie wody, wynoszące w 1930 roku 115,266.561 m³ wody, wzrosło w r. 1931 do 119,369.643 m³, a więc o 3·5 %. Inwestycje, aczkolwiek przytłoczone brakiem w budżetach gmin odpowiednich środków, jednak nie zamierają, a nawet w poszczególnych miastach doznają większego nasilenia. Warszawa kontynuuje budowę zakładów filtrów pospiesznych, układa przeszło 18·5 km przewodów wodociągowych oraz 4 km kanałów, przyłącza z przymusu wodociągowego do sieci miejskiej blisko 700 nowych nieruchomości, wykańcza budowę największego w Polsce przewodu wodociągowego tłocznego o średnicy 1200 mm i długości 4100 m, rozpoczyna budowę próbnej stacji wodomierzowej do sprawdzania wodomierzy o średnicy do 500 mm, kontynuuje elektryfikację stacji wodociągowych, rozpoczyna bu-

dowę burzowca dla odciążenia głównego kolektora, odprowadzającego ścieki do Wisły. Poznań rozbudowuje swe wodociągi do wydajności 100.000 m³ wody na dobę, wykorzystując tereny wodonośne w okolicach Dębic i Luboni, buduje stacje pomp w Dębicach wraz ze wszystkimi pomocniczymi urządzeniami, wykańcza budowę burzowca do odprowadzania wód ściekowych do Warty, buduje 4 km kanałów. Kraków rozbudowuje sieć wodociągową i stację pomp; Częstochowa organizuje laboratorium bakteriologiczne i chemiczne do badań wody oraz buduje i uruchamia stację do chlorowania wody; Gdynia rozbudowuje sieć wodociągową i kanalizacyjną; Kielce rozbudowują sieć wodociągową i kanalizacyjną; Drohobycz układa nowe przewody wodociągowe i uruchamia wodociągi; Brześć n/Bugiem wykańcza budowę studni artestyjskiej oraz układa sieć wodociągową w śródmieściu; Sosnowiec rozbudowuje sieć wodociągową i kanalizacyjną; Będzin rozbudowuje sieć wodociągową oraz rozpoczyna budowę kanalizacji; Dąbrowa Górnicza wykańcza I-szą serję robót wodociągowych, buduje przewód tłoczny oraz filtry szybkobieżne; Toruń przeprowadza badania terenów wodonośnych, przeznaczonych do zasilania wodociągów; Gostyń, Krotoszyn, Toruń, Przemysł i inne miasta opracowują projekty wodociągów względnie kanalizacji.

Taki był 1931 rok w dziedzinie gazownictwa, wodociągarstwa i kanalizacji w Polsce. Widzimy więc z tego krótkiego szkicu, że chociaż kryzys ekonomiczny już był rozkieszany w tym okresie, to jednak w dziedzinach tych panował duch potrzeby, duch rozwoju, duch czynu; a duch ten kierowany był myślą, inicjatywą i energią polskiego gazownika, polskiego wodociągowca, polskiego kanalizatora.

Myśl ta nawet w ramach współczesnego ujęcia pracuje oddawna, bo oto od samego powstania Odrodzonej Polski gazownicy i wodociągowcy łączą się w Zrzeszenie, które ze swojemi sekcjami gazowniczą i wodociągowo-kanalizacyjną myśl tę koordynuje, potęguje i skierowuje na właściwe tory. Jak zaś wielkie mogą być wyczyny tej inicjatywy, tej energii, to oto w r. 1931 Gazownia Poznańska i Warszawska obchodziły 75-letni jubileusz swego istnienia, Gazownia Krakowska ma obchodzić ten jubileusz w roku bieżącym. A oto dziś, gdy tu rozpoczynamy nasz Zjazd, Wodociągi Warszawskie wykańczają dostarczenie ludności stolicy pierwszego kilometra sześciennego (1.000.000.000 m³) wody.

To też tu, z tej trybuny — w dobie już szalejącego kryzysu ekonomicznego — przed tym Wysokim Zjazdem zwracam się do Was, polscy gazownicy, wodociągowcy i kanalizatorzy, zwracam się z uznaniem Waszej dotychczasowej tak owocnej dla naszych gmin, a więc i dla całego Państwa pracy i z gorącym apelem do dalszego wytrwania, ufności w swe i całego społeczeństwa siły. Na obecny kryzys ekonomiczny, który pociąga w swój wir niemal całe życie kraju, składają się przeważnie dwa czynniki: brak zaufania, brak konsumpcji. Zwalczajcie te dwa braki tak, jakżeście je zwalczali dotychczas, łączcie się w tych wysiłkach z całym społeczeństwem, wytrwajcie — w ten Wam dopomóż Bóg.

Ogłaszam XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich za otwarty.«

Do honorowego Prezydium Zjazdu zaproszeni zostali przez dyr. Rabczewskiego: pp. prezydent m. Wilna dr Wiktor Maleszewski jako Prezes Honorowy Zjazdu, wojewoda wileński Zygmunt Beczkowicz, przedstawiciel Uniwersytetu Stefana Batorego prof. dr Kazimierz Karaffa-Korbutt, prezes Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Czechosłowackich inż. dr Alois Opatrný, vice-prezes Zarządu Gazowni Miejskiej w Pradze inż. Anton Haitman, dyrektor Gazowni Miejskiej w Pradze inż. Karel Jedlička, prezes Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Jugosłowiańskich inż. Ivan Bartl, konsul honorowy Estonji dyr. inż. Kazimierz Żardecki, delegat Ministerstwa Spraw Wewnętrznych — naczelnik wydziału inż. Witold Żbikowski, delegat Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej — okręgowy inspektor pracy Bolesław Leszczyński, delegat Ministerstwa Poczt i Telegrafów — prezes Okręgowej Dyrekcji Poczt inż. Karol Żuchowicz, vice-prezydent m. Wilna Witold Czyż, ławnik Magistratu m. st. Warszawy i prezes Zarządu Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy inż. Mojżesz Koerner, ławnik Magistratu m. st. Warszawy i członek Zarządu Gazowni Miejskiej m. st. Warszawy inż. Seweryn Wachowski, vice-prezydent m. Lwowa Wawrzyniec Kubala, burmistrz m. Królewskiej Huty Paweł Dubiel, burmistrz m. Chełmży Bronisław Kurzętkowski, prezes Stowarzyszenia Techników Polskich w Wilnie inż. Władysław Hajdukiewicz, dyrektor elektrowni w Wilnie i przedstawiciel Związku Elektrowni Polskich inż. Juljusz Glatman, dyrektor Instytutu Wodociągowo-Kanalizacyjnego Ludwik

Piekarski, redaktor czasopisma »Das Gas- u. Wasserfach« dr inż. K. Lempelius, b. prezydent m. Wilna Józef Folejewski.

W skład Prezydium urzędującego weszli pp.: dyr. inż. Włodzimierz Rabczewski — jako przewodniczący, dyr. inż. Czesław Swierczewski, dyr. inż. Antoni Dziurzyński i dyr. inż. Henryk Jensz — jako zastępcy, dyr. inż. Kazimierz Żardecki, dyr. inż. Mieczysław Seifert i dyr. Piotr Kowalew — jako przewodniczący Sekcji Gazowniczej, dyr. inż. Stanisław Alexandrowicz, dyr. inż. Roman Baranowicz i prof. dr Kazimierz Karaffa-Korbutt — jako przewodniczący Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej, inż. Józefa Czaplicka, inż. Józef Konopka, inż. Włodzimierz Skoraszewski, inż. Jerzy Łepkowski i Adam Myszkowski — jako sekretarze.

Po przemówieniu powitalnem gospodarza miasta, prezydenta dra Maleszewskiego, zabierali głos kolejno: inż. Rudolf imieniem władz centralnych Państwowej Służby Zdrowia, inspektor Leszczyński w imieniu własnem i dyrektora Departamentu Ochrony Pracy Min. Pracy i Opieki Społ., inż. Wachowski z ramienia Magistratu m. st. Warszawy, prof. Karaffa-Korbutt jako przedstawiciel Uniwersytetu Stefana Batorego, inż. Koerner imieniem Zarządu Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy. Z gości zagranicznych witali Zjazd: prezesi Czechosłowackiego i Jugosłowiańskiego Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców dr inż. Opatrný i inż. Bartl, inż. Haitman imieniem Magistratu m. Pragi i Zarządu Gazowni Praskiej, oraz redaktor czasopisma »G. W. F.« i dyrektor Niemieckiego Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców dr inż. Lempelius. Łańcuch przemówień powitalnych zakończyli: dyr. Piekarski imieniem Polskiego Instytutu Wodociągowo-Kanalizacyjnego, inż. Krzyżkiewicz — imieniem Polskiego Towarzystwa Chemicznego i Chemicznego Instytutu Badawczego, inż. Dalbor — imieniem Polskiego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Województwa Śląskiego.

Zkolei przewodniczący odczytał liczne depesze i pisma z życzeniami dla Zjazdu, które nadesłali: Marszałek Senatu Raczkiewicz, Minister Komunikacji i Robót Publicznych Kühn, Vice-minister Spraw Wewnętrznych Korsak — w imie-

niu własnem i Ministra Spraw Wewnętrznych, dyrektor Departamentu Górniczo-Hutniczego Min. Przem. i Handlu Peche, kierownik Departamentu Przemysłowego Min. Przem. i Handlu Kandel, dyrektor Departamentu Min. Komunikacji inż. Gronowski, vice-wojewoda wileński Jankowski, Ministerstwo Robót Publicznych Republiki Czechosłowackiej, Ministerstwo Rolnictwa Republiki Czechosłowackiej, dziekan Wydziału Hutniczego Akademii Górniczej w Przybramiu prof. inż. Mitinsky, prezes Międzynarodowego Związku Przemysłu Gazowniczego dyr. Escher, American Gas Association, Oesterr. Verein von Gas- und Wasserfachmännern, Association des Gaziers Belges, Union Syndicale de l'Industrie du Gaz en France, Svenska Gasverksföreningen, Société Suisse de l'Industrie du Gaz et des Eaux, Magyar Gázgyárak Országos Szövetsége, Związek Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej, Zarząd Główny Stowarzyszenia Elektryków Polskich, Krakowskie Towarzystwo Techniczne, Związek Miast, vice-prezydent m. Warszawy Borzęcki, dyrektor Société du Gaz de Paris Laedlein, dyrekcja Wodociągu m. Budapesztu, inż. Piotr Drzewiecki, generalny dyrektor »Polminu« inż. Daźwański, dyrektor P. F. Z. A. Mościce inż. Wowkonowicz, dyrektor »Polminu« inż. Wandycz, dyrektor Związku Koksowni Wojnar, dyrektor »Lignozy« inż. Szefer, były dyrektor Wodociągu m. Krakowa inż. Jaszczurowski, dyrektor Powiatowego Zakładu Wodociągowego w Katowicach inż. Zahaczewski, naczelny inżynier Kanalizacji m. Łodzi inż. Skrzywan, dyrektor Wodociągów i Kanalizacji m. Lublina inż. Turczynowicz, dyrektor Elektrowni, Gazowni, Wodociągów i Kanalizacji m. Tczewa inż. Morawski, dyrektor Gazowni m. Jarosławia Nowak, b. dyrektor Gazowni m. Kalisza inż. Zaborowski, b. dyrektor Gazowni w Warszawie inż. Lindstedt, dyrektor Tow. Górniczo-Hutniczego »Węgierska Górka« inż. Buzek, inż. Franciszek Bąkowski, dr inż. Aleksander Szulce, dyrektor »Ruropolu« Bolechowski, dyrektor »Leitungsbau G. m. b. H.« inż. Malamud, dyrektor »The Armco International Corporation« Papé, dyrektor f-my »Julius Pintsch A. G.-Wien« Gorlitzer.

Następnie zebrani uchwalili wysłać następujące depesze, których treść odczytał przewodniczący, dyr. Rabczewski:

Prezydent Rzeczypospolitej Profesor Ignacy Mościcki — Warszawa.

XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców, obradujący po raz pierwszy w Wilnie, przesyła Panu Prezydentowi — jako Głowie Państwa i Pionierowi wielkich idei przemysłowych — wyrazy najgłębszego hołdu oraz zapewnienia, że naczelnem hasłem Zjazdu jest praca dla wzrostu kultury społecznej i potęgi Państwa.

Prezes Rady Ministrów Alexander Prystor — Warszawa.

XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich, obradujący w Wilnie, składa na ręce Pana Prezesa zapewnienia, że technicy, nie upadając na duchu w ciężkich czasach, będą z wyteżeniem pracować nad gospodarczym i przemysłowym rozwojem Państwa.

Minister Wojny Pierwszy Marszałek Polski Józef Piłsudski — Warszawa.

Gazownicy i Wodociągowcy Polscy, zebrani na XIV Zjeździe w Wilnie, przesyłają wyrazy najgłębszej czci i zapewnienia wytrwałej pracy dla potęgi Państwa przez rozwój przemysłowy i gospodarczy, oraz podniesienie kultury i zdrowotności społecznej.

Minister Spraw Wewnętrznych Bronisław Pięracki — Warszawa.

XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich w Wilnie przesyła zapewnienia, że pracę swą podejmuje pod hasłem gospodarczego i kulturalnego rozwoju Państwa.

Minister Przemysłu i Handlu Gen. Zarzycki — Warszawa.

XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich obradujący w Wilnie przesyła zapewnienia wyteżonej pracy nad gospodarczym i przemysłowym rozwojem Państwa.

Minister Robót Publicznych Alfons Kühn — Warszawa.

XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich w Wilnie przesyła zapewnienia, że naczelnem jego hasłem jest praca dla rozwoju gospodarczego i kulturalnego naszego Państwa.

Na tem zakończono oficjalną część otwarcia Zjazdu i przystąpiono do złożenia sprawozdań z wykonania uchwał XIII Zjazdu G. i W. P. w Warszawie.

Sprawozdanie z wykonania uchwał Sekcji Gazowniczej przedłożył dyr. Swierczewski:

1. Uchwały do referatu dyr. inż. Bolesława Dalbora:

»I. W zrozumieniu ważnej roli, jaką odgrywa gaz jako energia cieplna tak w przemyśle, jak i w gospodarstwie domowym, XIII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich wypowiada się za przeprowadzeniem planowej gazyfikacji południowo-zachodnich województw i to przez użycie do tego celu dotychczas jeszcze w bardzo małym stopniu wyzyskanych gazów, dostarczanych przez koksownie.

II. Zjazd, stojąc na stanowisku państwowotwórczem, zaleca dążyć do zainteresowania tą sprawą w pierwszej linii kapitałów krajowych, gdyby jednakże zaangażowanie kapitału rodzimego okazało się niemożliwe, wtedy należy dopuścić kapitał zagraniczny do przeprowadzenia tej akcji, pod warunkiem jednak, że do powyższych prac zostanie użyty polski inżynier i polski robotnik, a wszystkie materiały i urządzenia wykonywane w kraju będą dostarczone przez firmy krajowe.

III. Ze względu na zawartość pewnej ilości siarki w gazach koksownianych, który to składnik powoduje przedwczesne korozje tak w rurach, jak i w zbiornikach gazu, XIII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich wypowiada się przeciw transportowaniu gazu surowego (nieczyszczonego) rurociągami dalekosiężnymi.

Uchwały te bardzo ważne, jeżeli chodzi o rozwój gazownictwa polskiego, utrafiły niestety na najgorszy moment, związany z kryzysem ogólnym w kraju i zagranicą. Gotowe już uprzednio projekty gazyfikacji Województwa Śląskiego — posunięte tak daleko, że zdawało się, iż już nic nie stanie na przeszkodzie do ich zrealizowania — pozostały niestety wskutek wstrzymania kapitałów, które interesowały się nimi, narazie tylko na pierze.

2. Uchwała do referatu inż. Józefa Konopki:

»XIII Zjazd Gazowników i Wodociągowców uchwała, aby Związek Gospodarczy Gazowni i Zakładów Wodociągowych w P. P. niezwłocznie zajął się kwestją zorganizowania kumulatywnego ubezpieczenia gazowni i zakładów wodociągowych i kanalizacyjnych, należących do Związku, oraz porozumiał się z poszczególnymi Zakładami Ubezpieczeń co do złożenia ofert na ubezpieczenie kumulatywne.

Uchwała powyższa została przekazana do załatwienia Dyrekcji Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w P. P., która

w porozumieniu z poszczególnymi zakładami ubezpieczeniowymi przy współpracy p. inż. Kazimierza Reklewskiego opracowuje projekt kumulatywnego ubezpieczenia gazowni i zakładów wodociągowych i kanalizacyjnych. Projekt ten w krótkim już czasie będzie drogą ankiety uzgodniony z powyższymi przedsiębiorstwami i złożony Zarządowi Zrzeszenia.

3. Uchwała powzięta na wniosek dyr. inż. Bronisława Klimczaka i prof. dra Czajkowskiego:

»XIII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich zwraca się do Pana Ministra W. R. i O. P. z prośbą o przyspieszenie ostatecznej decyzji w sprawie wprowadzenia od początku roku szkolnego 1931/32 na Wydziale Chemiczno-Cukrowniczym Państwowej Szkoły Przemysłowej w Bydgoszczy, na kursach III-cim i IV-tym, równoległej do cukrowniczej — specjalizacji gazowniczej«.

Poza tem — na wniosek inż. Piotrowskiego — postanowiono zwrócić się do Państwowej Szkoły Chemiczno-Przemysłowej w Warszawie w sprawie zorganizowania kursów gazowniczych, analogicznych do kursów bydgoskich.

W wykonaniu powyższej uchwały, z początkiem roku szkolnego otwarto przy Wydziale Chemicznym Państwowej Szkoły Przemysłowej w Bydgoszczy Oddział Gazowniczy.

Wobec podjętej przez M. W. R. i O. P. akcji zreformowania szkół zawodowych, sprawę wniosku inż. Piotrowskiego odłożono do łącznego załatwienia.

4. Uchwała do referatu dyr. inż. Bronisława Klimczaka:

»Mając na względzie rozwój gazownictwa w kierunku stosowania gazu do celów grzejnych, XIII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich proponuje w przepisach o prawie budowlanym w myśl rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. rozszerzyć dział »Piecze i kominy«, uzupełniając go normami dla spalin aparatów gazowych, przedtem jednak polecić Zarządowi Zrzeszenia G. i W. P. przygotowanie — na podstawie odczytu »Odprowadzenie spalin z aparatów gazowych« — dalszego materiału i wniosków do decyzji Zarządu Zrzeszenia, Sekcji Gazowniczej i Komisji Urządzeń gazowych wspólnie z wnioskodawcą«.

W wykonaniu powyższej uchwały specjalna Komisja opracowała normy urządzeń gazowych, w których załatwiła postulaty wysunięte przez dyr. Klimczaka. Starania o nadanie przepisom

mocy obowiązującej w całym Państwie zostaną podjęte po ewentualnem uchwaleniu tych przepisów przez XIV Zjazd w Wilnie.

Analogiczne sprawozdanie za Sekcję Wodociągowo-Kanalizacyjną złożył dyr. J ensz:

1. Uchwała do referatu mag. inż. Zygmunta Rudolfa:

»XIII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich przekazuje Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich wszystkie wnioski, zgłoszone do referatu inż. mag. Rudolfa »Zaopatrywanie w wodę i usuwanie nieczystości a zdrowotność«, do wykorzystania przy opracowaniu uchwały XII Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich do referatu inż. Skoraszewskiego, podkreślając niebezpieczeństwo pod względem zdrowotności stosowania dolów chłonnych«.

Wobec tego, iż opracowanie ogólnych norm technicznych do projektowania sieci wodociągowych oraz kanalizacyjnych, zalecone uchwałą XII Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich, wymaga dłuższego czasu i jest w toku, dla unormowania sprawy dolów chłonnych została wydzielona podkomisja w składzie: kol. kol. L. Piekarski, J. Pomorski, Z. Rudolf i W. Skoraszewski, która pod przewodnictwem kol. W. Skoraszewskiego opracowała projekt przepisów dla budowy miejscowych oczyszczalni oraz ustaliła typy oczyszczalni indywidualnych. Po ustaleniu ostatecznej redakcji przepisy te będą przedłożone odnośnym władzom do nadania im mocy obowiązującej.

2. Uchwały do referatu inż. Ignacego Piotrowskiego:

»I. Dane statystyczne z dziedziny wodociągów i kanalizacji w Polsce powinny być ogłaszane systematycznie, a mianowicie: co 10 lat szczegółowa statystyka, a co 5 lat w zwięzonym zakresie.

II. Statystyka lokalna wodociągowo-kanalizacyjna powinna być ujednostajniona i prowadzona podług obowiązującego wszystkie wodociągi i kanalizacje typu.

III. Pożądane jest, aby wobec niedostatecznego stanu badań wody wodociągowej Państwo otoczyło opieką sanitarną instalacje po małych miastach, czy to tworząc laboratorja ruchome, któreby badały wodę okresowo i przenosiły się z miasta do miasta, czy to w inny sposób, przy

możliwie najmniejszych kosztach, względnie bezpłatnie».

Pierwszą uchwałę przyjęto do wiadomości i stosowania. W wykonaniu drugiej uchwały jest w opracowaniu typ dogodny dla wszystkich wodociągów. Obecny stan finansowy kraju nie pozwolił na zrealizowanie trzeciej uchwały; będzie ona poruszona i zrealizowana w miarę możliwości.

3. Uchwały do referatu inż. Ignacego Piotrowskiego:

»I. Dezynfekcja nie może zastąpić właściwego oczyszczania wody, a jest tylko jego uzupełnieniem.

II. Wodociągi, które czerpią z wód otwartych powinny niezależnie od sposobu oczyszczania tej wody dezynfekować ją przed oddaniem do użytku, przyczem Zjazd zaleca stosowanie chlorowania lub innej metody odkażania wody, dającej lepsze rezultaty, we wszystkich przypadkach, kiedy zjawia się chociażby najmniejsza obawa oddania do użytku wody zakażonej».

Uchwały przyjęto do wiadomości i stosowania.

4. Uchwała do referatu inż. Jana Pomorskiego:

»W celu uzdrowotnienia miast polskich, tam, gdzie urządzono wodociągi i kanalizację, należy zrealizować przymus łączenia nieruchomości z siecią uliczną. W celu sfinansowania tych robót miasta powinny iść drogą kilkuletnich pożyczek z B. G. K., ażeby właścicielom nieruchomości można było należność rozłożyć na dogodne rozplaty».

Brak przepisów miejscowych, upoważniających do stosowania przymusu, oraz brak środków finansowych nie pozwolił na szersze stosowanie tej uchwały. W międzyczasie został opracowany przez Ministerstwo Robót Publicznych projekt ramowy przepisów miejscowych.

5. Uchwała do referatu inż. Bronisława Rafalskiego:

»XIII Zjazd Gazowników i Wodociągowców przekazuje Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich wszystkie wnioski zgłoszone do referatu inż. B. Rafalskiego p. t. »W sprawie obliczania strat ciśnienia przy przepływie wody w przewodach rurowych« do dalszego opracowania i uzgodnienia uchwały».

Sekcja Wodociągowo-Kanalizacyjna powyższą uchwałę przyjęła do wiadomości.

Po objęciu przewodnictwa przez dyr. Swierczewskiego, zebrani zapoznali się z li-

storją i obecnym stanem przedsiębiorstw użyteczności publicznej w Wilnie, wysłuchując referatów:

1. Dyr. inż. Henryka Jensza o »Wodociągach i kanalizacji m. Wilna« oraz

2. Dyr. Piotra Kowalewa p. t. »Gazownia Wileńska — zakład produkcji gazu z drzewa«.

Odczyt dyr. Kowalewa, ilustrujący ciężkie warunki pracy gazowni wileńskiej, które hamują jej normalny rozwój, stał się punktem wyjściowym do powzięcia rezolucji, apelującej do czynników decydujących, aby — ze względu na dobro mieszkańców miasta — poparły usiłowania gazowni w kierunku jej dalszego rozwoju.

Po zamknięciu pierwszego plenarnego posiedzenia, o godz. 13-tej, ruszyli uczestnicy Zjazdu w uroczystym pochodzie na Górę Zamkową, gdzie — po przemówieniu dyr. Piekarskiego — złożono liść palmowy na płycie kamiennej ku czci bohaterów walk o niepodległość Polski.

Historję zabytków, znajdujących się na Górze Zamkowej oraz widocznych z tej Góry, objaśnił w niezwykle interesujący sposób prof. Ruszczyca.

W drodze powrotnej zwiedzono — pod przewodnictwem prof. Ruszczyca — restaurowaną obecnie Bazylikę katedralną, założoną w początkach XV w.

Po krótkiej przerwie obiadowej rozpoczęły swe prace Sekcje.

Sekcja Gazownicza zebrała się o godzinie 15 min. 25, pod przewodnictwem dyr. Żardeckiego, w celu wysłuchania i przedyskutowania następujących referatów:

1. Dyr. inż. Czesław Swierczewski: »Porównanie kosztów oświetlenia gazowego i elektrycznego w Warszawie«,

2. Inż. Jerzy Gigiel: »Obecne prądy w gazownictwie« i

3. Dyr. inż. Bronisław Klimczak: »Spostrzeżenia nad gospodarką gazowni wielkopolskich i dalsze widoki racjonalnej eksploatacji«.

Powyższe odczyty, jakoteż zgłoszone przez referentów wnioski były przedmiotem ożywionych dyskusyj, zakończonych przyjęciem rezolucyj: dyr. Swierczewskiego — przeciwstawiającej się bezkrytycznemu usuwaniu gazowego oświetlenia z ulic, inż. Giegela — podkreślającej konieczność ściślejszej współpracy gazownictwa ziemnego i węglowego oraz popierania prac badaw-

czych, dyr. Klimczaka — w sprawie utworzenia poradni technicznych przy większych gazowniach wielkopolskich, właściwego obsadzenia stanowisk kierowniczych w gazowniach i unormowania w przepisach o gospodarce finansowej zakładów komunalnych kwestji odpisów amortyzacyjnych i kapitału obrotowego.

Sekcja Wodociągowo-Kanalizacyjna zebrała się o godz. 15 min. 30, przewodnictwo objął prof. Karaffa-Korbutt. Obrady Sekcji rozpoczęły referaty:

1. Dra Adama Safarewicz: »Przeróbka mułu zapomocą gnilnej fermentacji« i

2. Inż. Włodzimierza Skoraszewskiego: »Przepisy ogólne usuwania nieczystości płynnych z poszczególnych nieruchomości, które nie mogą być przyłączone do sieci ogólnej kanalizacyjnej«.

Oba referaty — jako znajdujące się w pewnym logicznym związku — przedyskutowano łącznie, poczem przyjęto wniosek inż. Skoraszewskiego w sprawie przepisów ogólnych usuwania nieczystości płynnych i wprowadzenia ich w życie.

Dwa następne referaty, mianowicie:

3. Inż. Bronisława Rafalskiego: »Obliczenie sieci wodociągowej jako zagadnienie energetyczne« oraz

4. Inż. Romana Czyżewskiego: »Oporowa regulacja pomp odśrodkowych«, przyjęto do wiadomości bez dyskusji.

Prace w Sekcjach zakończono o godz. 17 min. 30, poczem uczestnicy Zjazdu udali się na przystań i spędzili resztę dnia na nader miłej wycieczce statkiem po Wilji do Werek, dawnej rezydencji letniej biskupów wileńskich.

Drugi dzień obrad: 3 czerwca.

Obrady Zjazdu rozpoczęły się tego dnia o godzinie 8 min. 30 posiedzeniem plenarnym, któremu przewodniczył dyr. Swierczewski. Posiedzenie to poświęcono wysłuchaniu i przedyskutowaniu następujących referatów:

1. Dra inż. Wacława Černy'ego: »Wpływ społeczeństwa na budowę wodociągów w Czechosłowacji«, który z powodu nieobecności autora odczytał dr inż. Opatrny,

2. Inż. Jana Pomorskiego: »Trwałość rur żeliwnych wodociągowych w zależności od gruntu, w którym są ułożone, na podstawie doświadczeń warszawskich«, oraz

3. Rady Mateusza Siwika: »Formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw komunalnych«, stanowiącego część obszerniejszej pracy p. t. »Racjonalna organizacja przedsiębiorstw komunalnych«.

Ostatni referat, poruszający specjalnie aktualne momenty, wywołał bardzo szczegółową dyskusję, w wyniku której powzięto rezolucję, wzywającą kierowników większych zakładów komunalnych do ściślejszej współpracy z Departamentem Samorządowym M. S. W. przy ustalaniu przepisów normujących gospodarkę finansową tych zakładów.

O godz. 9 min. 30 rozpoczęła Sekcja Wodociągowo-Kanalizacyjna swe posiedzenie pod przewodnictwem prof. Karaffy-Korbutta i dyr. Alexandrowicza. Uczestnicy obrad tej Sekcji zaznajomili się w ciągu posiedzenia z 5 referatami, a mianowicie:

1. Dyr. Ludwika Piekarskiego: »Zarys dziejów wodociągów miejskich w Polsce przedzoborowej«,

2. Inż. A. T. Troskoleńskiego: »O projektowanych zmianach w przepisach wodomierzowych«,

3. Inż. Zygmunta Rudolfa: »Usuwanie nieczystości z małych osiedli w Niemczech«,

4. Dyr. inż. Stanisława Wojnarowicza: »Organizacja ściągania opłat w miejskim przedsiębiorstwie wodociągowo-kanalizacyjnym«,

5. Inż. Witolda Chramca: »Państwowy Wodociąg w Maczkach w pierwszym roku eksploatacji«.

Nader ożywioną dyskusję wywołał referat inż. Troskoleńskiego. Szereg pytań, dotyczących wodociągu w Maczkach, skierowali uczestnicy obrad pod adresem referenta, inż. Chramca, który udzielił wyczerpujących wyjaśnień.

Sekcja Gazownicza przystąpiła do obrad o godz. 10 min. 45 — po zamknięciu posiedzenia plenarnego. Przewodnictwo objął dyr. Seifert, udzielając głosu inż. Janowi Krzyżkiewiczowi, który przedstawił swój referat p. t. »Higjena i bezpieczeństwo stosowania gazu miejskiego w pomieszczeniach zamkniętych«.

W dyskusji poruszono sprawę kampanji, prowadzonej w niektórych wydawnictwach przeciw używaniu gazu, ze względu na jego trujące właściwości. Opinia Sekcji skryształizowała się w dwóch rezolucjach, mianowicie referenta, szkicu-

Grupa uczestników Zjazdu przed budynkiem Stacji Pomp Wodociągu m. Wilna.

Grupa uczestników Zjazdu podczas zwiedzania Gazowni Wileńskiej.

jącej program kontrakcji przeciw wspomnianej szkodliwej propagandzie, oraz dyr. Klimczaka, wznawiającej uchwałę XIII Zjazdu G. i W. P. w sprawie należytego uwzględnienia w przepisach budowlanych norm dla przewodów odprowadzających spaliny z przyborów gazowych.

Stosownie do programu — Sekcje przerwały swe obrady o godz. 11 min. 30 celem zwiedzenia miejscowych zakładów użyteczności publicznej. Oczekujące uczestników Zjazdu autobusy przewiozły ich do miejskiej stacji pomp, czerpiącej ze studzien artezyjskich wodę dla potrzeb miasta, którą to stację zwiedzono szczegółowo pod przewodnictwem dyr. Jensza, inż. Doboszyńskiego, inż. Baranowskiego i innych panów z wodociągu wileńskiego.

Ze stacji pomp wycieczka przeszła do pobliskiej grupy trzech kościołów: gotyckich — Bernardynów i św. Auny, oraz renesansowego — św. Michała.

Stąd autobusami udano się do gazowni wileńskiej, jedynej w Europie zakładu produkującego gaz miejski z drzewa, po którym oprowadzał goście, nie szczędząc wyjaśnień, dyr. Kowalew.

Wycieczkę zakończył w spólny obiad w salach hotelu George'a.

Po południu odbyły się Walne Zebrania Zrzeszenia G. i W. P. oraz Związku Gospodarczego G. i Z. W.

Protokół

XIV Walnego Zebrania Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich

odbytego w Wilnie w dniu 3 czerwca 1932 r.

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Odczytanie protokołu XIII Walnego Zebrania, odbytego w dniu 12 maja 1931 r. w Warszawie.
- 2) Sprawozdanie z działalności Zarządu i komunikaty.
- 3) Sprawozdania i wnioski:
 - a) Sekcji gazowniczej,
 - b) Sekcji wodociągowo-kanalizacyjnej.
- 4) Sprawozdanie kasowe i Komisji Rewizyjnej oraz zatwierdzenie zamknięcia rachunków za rok 1931.
- 5) Zatwierdzenie budżetu na 1932 rok.
- 6) Sprawozdanie Redakcji czasopisma »Gaz i Woda« za rok 1931.

- 7) Wybór 9 członków Zarządu na miejsce ustępujących podług starszeństwa wyboru.
- 8) Wybór przewodniczącego.
- 9) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej oraz ich zastępców.
- 10) Wolne wnioski i zapytania.
- 11) Oznaczenie miejsca XV Walnego Zebrania.

Na liście obecnych zapisało się 41 członków, co w myśl § 6 statutu czyniło Zebranie prawnym.

Zebranie otworzył o godz. 15 min. 50 przewodniczący Zrzeszenia, dyr. Rabczewski, prosząc do stołu prezydjalnego vice-przewodniczących Zrzeszenia dyr. Alexandrowicza, Dziurzyńskiego, Seiferta i Swierczewskiego, oraz sekretarza inż. Baranowicza.

Na wezwanie przewodniczącego obecni uczcili przez powstanie pamięć z marłych w ciągu ubiegłego roku członków Zrzeszenia: ś. p. inż. Jerzego Lange, kierownika Fabryki Chemicznej Gazowni Warszawskiej oraz ś. p. prof. inż. Bolesława Moroza z Warszawy.

Porządek obrad, odczytany przez przewodniczącego, został jednogłośnie przyjęty.

ad 1) Protokołu poprzedniego Walnego Zebrania nie odczytywano, wobec wydrukowania go w czasopiśmie »Gaz i Woda«, i przyjęto go w całości bez sprzeciwu.

ad 2) Sprawozdanie z działalności Zarządu Zrzeszenia za okres od 10 maja 1931 r. do 1 czerwca 1932 r. odczytał p. Myszkowski:

W okresie sprawozdawczym odbyło się 5 posiedzeń plenarnych, 1 posiedzenie prezydjalne oraz 4 posiedzenia Stałego Łącznikowego Komitetu XIV Zjazdu w Wilnie. Posiedzenia Zarządu odbyły się 4 w Warszawie, 1 w Krakowie.

W obradach plenarnych i prezydjalnych posiedzeń Zarządu brało udział przeciętnie po 14 członków tego Zarządu.

Na wyżej wymienionych posiedzeniach omawiano sprawy i postanowienia uchwalone na XIII Walnym Zebraniu w Warszawie, oraz sprawy poruszane w roku sprawozdawczym, a mianowicie:

- 1) Ukonstytuowanie się Zarządu.
- 2) Wybory do Sekcyj gazowniczej i wodociągowej.
- 3) Sprawę ukonstytuowania się 3-ej Sekcji sanitarno-technicznej odłożono do czasu ukończenia

pracy nad organizacją Komitetu do spraw techniki sanitarnej i higieny miast, rozpoczętej przez Departament Zdrowia Min. Spraw Wewn.

4) Omawiano i zatwierdzano wnioski przedkładane przez Sekcje gazowniczą i wodoc.-kanal.

5) Omówiono sprawę broszury przeznaczonej dla pedagogów, zawierającej wzorowe lekcje o węglu kamiennym i gazie wraz z doświadczeniami i postanowiono ogłosić konkurs z 4-ma nagrodami. Poza tem omówiono opracowanie rozdziałów w podręcznikach szkolnych, poświęconych węglowi kamiennemu i jego przeróbce.

6) Postanowiono uchwały Zjazdowe drukować oddzielnie i odbitki rozsyłać do wszystkich Gazowni i Zakładów wodociągowych, jak również do władz i zainteresowanych instytucyj.

7) Rozpatrzono nadesłany projekt Statutu Związku Zrzeszeń Polskich, Jugosłowiańskich i Czechosłowackich i po skutecznieniu pewnych zmian postanowiono w zasadzie przystąpienie Zrzeszenia do wspomnianego Związku.

8) Omawiano sprawy XIV Zjazdu w Wilnie i po wysłuchaniu protokółów i wniosków Stałej Komisji Łącznikowej i Miejscowego Komitetu Zjazdowego — uchwalono: termin i program Zjazdu, hasła dla tematów referatów, wysokość opłat od uczestników Zjazdu i drukowanie referatów i odczytów możliwie przed Zjazdem.

9) Omawiano i przyjęto nowelizację regulaminu obu Sekcyj.

10) Omawiano sprawę kursów dokształcających celem przygotowania odpowiednich sił, mogących pracować w dziedzinie zastosowania gazu w gospodarstwie domowym.

11) W związku z opracowaniem programów całego szkolnictwa — Zrzeszenie postanowiło zająć się kwestją należytego uwzględnienia gazownictwa przy nauce w szkołach niższych, średnich i zawodowych, ofiarując swoją współpracę Min. O. P. i W. R. i wybierając w tym celu delegatów z każdej Sekcji.

12) Uzgodniono projekt normalizacji kuchenek i przesłano Komisji Normalizacyjnej.

13) Omawiano sprawę wtórnego cechowania gazomierzy wspólnie ze Związkiem Gospodarczym, który zbiera dane statystyczne.

14) Rozpatrzono projekt Min. Rob. Publ. przepisów miejscowych o zaopatrzeniu w wodę oraz o odwodnieniu nieruchomości w osiedlach posiadających wodociągi i kanalizację gminne.

15) Omówiono i ustalono przeznaczenie sum

ofiarowanych przez Polską Fabrykę Gazomierzy i Wodomierzy w Toruniu dla uczczenia pamięci ś. p. Lieberta i przez Walne Zebranie XIII Zjazdu — dla kształcenia młodzieży, oraz sumy przeznaczonej na wyjazdy członków Zrzeszenia na zagraniczne Zjazdy, przyczem postanowiono powyższe sumy przenieść do Komunalnej Kasy m. st. Warszawy.

16) Uchwalono, że referaty, które będą wygłaszane na forum międzynarodowym, winny być uprzednio przedłożone do zaopiniowania specjalnej Komisji.

17) Uchwalono wystąpić na XIV Walne Zebranie z wnioskiem zwołania XV Zjazdu w Gdyni.

18) Ustalono nazwiska 9 członków Zarządu Zrzeszenia ustępujących według starszeństwa i przygotowano wnioski wyboru nowych członków oraz kandydatów do Komisji Rewizyjnej.

19) W sprawie wyboru Prezesa Zrzeszenia uchwalono zaproponować na XIV Walnem Zebraniu ponowny wybór dotychczasowego Prezesa.

20) Uchwalono na Walne Zebranie w Wilnie wystąpić z wnioskiem wyboru na członków honorowych Zrzeszenia — Przewodniczącego Association Technique de l'Industrie du Gaz en France oraz Przewodniczących Zrzeszeń Czechosłowackiego i Jugosłowiańskiego.

21) Określono wysokość dziennych diet i zwrot kosztów przejazdu dla delegatów Zrzeszenia na zagraniczne zjazdy.

22) Przyjęto do wiadomości odezwę Min. Przemysłu i Handlu w sprawie udziału delegatów Zrzeszenia w zagranicznych zjazdach i rozesłano ją w odpisach do zainteresowanych magistratów.

23) Prezydjum Zrzeszenia przyjmowało delegację francuskich inżynierów, członków Zrzeszenia Przemysłu Gazowniczego we Francji, którzy — udając się do Gdyni — bawili w Warszawie, we Łwowie i Borysławiu.

24) Zarząd Zrzeszenia delegował swego Vice-Prezesa kol. Swierczewskiego na posiedzenie Międzynarodowego Związku Przemysłu Gazowniczego w Bazylei.

25) Wysłano memorjał do Woj. Poznańskiego w sprawie obsadzania stanowisk kierowniczych w gazowniach b. zaboru nienieckiego.

26) Na Zjazd Gaz. i Wod. Czechosłowackich w Pardubicach wydelegowano 2 delegatów, którzy złożyli odpowiednie sprawozdanie.

27) Zrzeszenie przystąpiło do Międzynarodowego Związku Przemysłu Gazowniczego i wybrało

delegatów w osobach kol. kol. Seiferta i Swierczewskiego.

28) Przy inicjatywie Zrzeszenia nastąpiło otwarcie oddziału gazowniczego na Wydziale Chemicznym Państwowej Szkoły Przemysłowej w Bydgoszczy.

29) Przekazano Sekcjom wykonanie uchwał XIII Zjazdu.

30) Zlikwidowano czynności i sprawy XIII-go Zjazdu oraz podzielono pozostałe fundusze.

31) Ostatecznie opracowany projekt przepisów dla wykonywania wewnętrznych urządzeń gazowych zaakceptowano i postanowiono przedłożyć go na Walnym Zebraniu w Wilnie.

32) Przyjęto do Zrzeszenia 7 nowych członków, a mianowicie:

z Warszawy	2
„ Wilna	1
„ Krakowa	1
„ Lwowa	1
„ Gdyni i Kołomyi . .	1
„ Bielska	1

Zmarłe 2 Członków.

Wykreślono z listy członków Zrzeszenia na podstawie § 7 statutu 8 członków.

W roku sprawozdawczym przyjęto nowych członków:

1) Inż. Henryka Jensza, dyr. Wod. i Kanal. w Wilnie.

2) Inż. Stanisława Dorochowicza, inż. ruchu fabr. chem. Gaz. Warsz.

3) Inż. Wacława Popławskiego w Warszawie.

4) Instytut Gazowy we Lwowie.

5) Gazownie w Gdyni i Kołomyi.

6) Alfreda Diedricha, kierownika Gazowni w Bielsku.

7) Dra Tadeusza Orzelskiego, vice-dyrektora Wodoc. Miejsk. w Krakowie.

Sprawozdanie to przyjęto do wiadomości.

ad 3 a) Sprawozdanie Sekcji Gazowniczej za czas od 13/V 1931 r. do 24/V 1932 r. złożył dyr. Seifert:

Na pierwszy plan prac Sekcji wysunęły się dwie sprawy:

1) Przepisy o perjodycznym cechowaniu gazomierzy.

2) Opracowanie przepisów wykonywania wewnętrznych urządzeń do gazu.

W sprawie przepisów o perjodycznym cechowaniu gazomierzy, Sekcja współpracowała z dyrekcjami gazowni przy układaniu memorjałów i pism do G. U. M., a prezes Sekcji, dyr. Seifert, w szeregu artykułów prowadził wyteżoną akcję przeciwko temu ciężkiemu obowiązkowi dla gazowni.

W sprawie przepisów o wykonywaniu urządzeń wewnętrznych odbyto szereg narad i przeprowadzono obszerną korespondencję. W rezultacie przedłożono Zrzeszeniu ostatecznie opracowany projekt.

Z innych ważniejszych spraw, któremi się Sekcja zajmowała, należy wymienić następujące:

3) Opracowanie nowego projektu regulaminu dla Zrzeszenia z podziałem na Sekcje.

4) Opracowanie projektu i warunków konkursu na napisanie podręcznika szkolnego z doświadczeniami z dziedziny gazu oraz zainicjowanie utworzenia Komisji Programów Szkolnych, która ma za zadanie czuwać, aby gazownictwo było należycie uwzględnione w nowych, opracowywanych obecnie programach szkolnych.

W okresie sprawozdawczym Sekcja Gazownicza współpracowała z innymi instytucjami i tak:

Współpraca z P. K. N. obejmowała dwie odrębne dziedziny:

5) Sekcja rozpatrywała projekt normalizacji badania kuchenek gazowych i za pośrednictwem Komisji Rurociągowej przesłała P. K. N. do ogłoszenia.

6) Dr Doliński brał udział w pracach Podkomisji Norm Analiz Węglowych, a zwłaszcza współpracował przy ustalaniu norm oznaczania wartości kalorycznej węgla i próby koksowania.

7) Współpraca z Polskim Komitetem techniki sanitarnej i higieny miast, którego organem uznano czasopismo nasze »Gaz i Woda«.

8) Współpraca ze Związkiem Gospodarczym G. i Z. W. w sprawie projektu ustawy o opodatkowaniu olejów mineralnych i smołowych oraz produktów suchej destylacji węgla.

9) Współpraca ze Związkiem Gospodarczym G. i Z. W. przy układaniu warunków technicznych koks gazowniczego dla dostaw wojskowych.

10) Poza tem Sekcja ułożyła następujący projekt regulaminu Komitetu Redakcyjnego czasopisma »Gaz i Woda«, który przedkłada do zatwierdzenia:

Regulamin Komitetu Redakcyjnego.

1) Komitet Redakcyjny składa się z Członków, zaproszonych przez Zarząd Zrzeszenia, przynajmniej po trzech z każdej Sekcji.

2) Komitet wybiera ze swego grona przewodniczącego.

3) Zadaniem Komitetu Redakcyjnego jest czuwanie i opieka:

a) nad poziomem fachowym pisma,

b) nad sprawami finansowymi.

4) W tym celu Komitet Redakcyjny odbywa posiedzenia przy okazji posiedzeń Zarządu Zrzeszenia, na których:

a) wysłuchuje sprawozdań Redakcji,

b) ustala wytyczne pracy,

c) rozpatruje zamknięcia rachunkowe i budżet Redakcji, przedstawia odpowiednie wnioski Zarządowi Zrzeszenia i referuje je na Walnem Zebraniu Zrzeszenia,

d) rozpatruje sprawy osobiste personelu Redakcji i stawia odpowiednie wnioski na Zarząd Zrzeszenia.

5) Sprawy nagłe załatwia Przewodniczący Komitetu Redakcyjnego, ewentualnie po pisemnym porozumieniu się z Członkami Komitetu.

Sprawozdanie Sekcji Gazowniczej przyjęto do wiadomości.

Regulamin Komitetu Redakcyjnego zatwierdzono — po wyjaśnieniu dyr. Żardeckiego, że Komitet Redakcyjny projekt regulaminu akceptował.

Komitet Redakcyjny stanowią obecnie: dyr. dyr. Alexandrowicz, Dziurzyński, Orzelski, Rabczewski, Rudolf, Seifert, Swierczewski i Żardecki. Przewodniczącym jest dyr. Seifert.

Co do przepisów wykonywania urządzeń gazowych, upoważniono Zarząd Zrzeszenia na prawach Walnego Zebrania do przyjęcia i zatwierdzenia tych przepisów dla gazu niski- i wysokoprężnego.

ad 3 b) Sprawozdanie z prac Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej za okres czasu od XIII do XIV Walnego Zebrania złożył inż. Baranowicz:

Sekcja Wodociągowo-Kanalizacyjna odbyła w okresie sprawozdawczym 4 posiedzenia, na których rozważano lub zdecydowano następujące sprawy:

1) Propozycję inż. L. Gembarzewskiego zamiany wyrazu »wodociągowiec« na »wodowódca«.

Zdecydowano zasięgnąć opinii w tej sprawie u specjalistów oraz przekazać ją na posiedzenie Zarządu Zrzeszenia.

2) Realizację uchwał XIII Zjazdu przekazano specjalnym Komisjom. Wyniki prac tych Komisji podano w specjalnym sprawozdaniu o wykonaniu uchwał poprzedniego Zjazdu.

3) W sprawie udziału w III Międzynarodowym Kongresie techniki sanitarnej i higieny miast w Lyonie zdecydowano przyjąć w nim udział w zależności od posiadanych środków. Na wymieniony Kongres zostały zgłoszone dwa referaty dra inż. K. Wóycickiego oraz inż. Z. Rudolfa. Wobec braku środków w Kongresie udziału nie wzięto.

4) Przyjęto projekt regulaminu Sekcji, przedstawiony przez sekretarza inż. I. Piotrowskiego, i przesłano do Zarządu Zrzeszenia do zatwierdzenia.

5) Uznano celowość utworzenia Związku Zrzeszeń Gazowników i Wodociągowców Polskich, Jugosłowiańskich i Czechosłowackich oraz zdecydowano projekt statutu omawianego Związku po dokonaniu drobnych poprawek przesać do Prezydium Zarządu Zrzeszenia.

6) Prezydium Sekcji przyjmowało udział w organizowaniu Polskiego Komitetu do spraw techniki sanitarnej i higieny miast.

7) Przejrzano projekt Ministerjum Robót Publ. ramowych »Przepisów miejscowych o zaopatrywaniu w wodę oraz odwodnieniu nieruchomości w osiedlach posiadających wodociąg i kanalizację gminne«.

W powyższej sprawie zaaprobowano projekt Związku Miast Polskich.

8) Ustalono hasła i tematy na XIV Zjazd Zrzeszenia G. i W. P.

9) Wybrano Komisję do opracowania wiadomości zasadniczych o wodociągach i kanalizacji w celu wprowadzenia ich do programów szkół ogólnokształcących.

Sprawozdanie to przyjęto do wiadomości.

ad 4) Sprawozdanie kasowe i książkowe za r. 1931 przedłożył skarbnik Myszkowski:

W dniu 1/I 1931 r. Zrzeszenie liczyło członków	227
W roku 1931 ubyło	15
pozostało	212
W roku 1931 przybyło członków	11
Razem na 1 stycznia 1932 członków	223

Członkami są:

13	Zakładów Gazowych,
9	„ Wodociągowych,
4	„ Przemysłowo-technicznych
82	Członków zam. w Warszawie
115	„ „ w różnych miastach.

Z powyższej liczby 197 osób fizycznych:

a)	Członków honorowych	3
b)	„ zwyczajnych	186
c)	„ nadzwyczajnych	8

Stan kasy:

Przychód:

Pozostałość w gotówce w kasie w dniu		
1/I 1931 r.	zł 164:32	
Pozostałość w gotówce w P. K. O.		
w dniu 1/I 1931 r.	„ 641:38	zł 805:70
W 1931 roku wpłynęło:		
Na Rk zaległych składek:		
do kasy	zł 106:—	
do P. K. O.	„ 617:—	
Na Rk składek 1931 r.:		
do kasy	„ 1944:—	
do P. K. O.	„ 5026:—	
do red. »Gaz i Woda«	„ 320:—	
Na Rk składek 1932 do PKO „	59:—	„ 8072:—
Na fundusz im. ś. p. Lieberta		„ 1000:—
„ „ stypendjalny		„ 1000:—
% od wkładów w P. K. O.		„ 39:79
Razem przychód		zł 10917:49

Rozchód:

Koszty manipul. w P. K. O.	zł 8:45
Materiały piśmienne	„ 52:05
Druki Zrzeszenia i Sekcji	
Gazowniczej	„ 140:38
Powielanie okólników	„ 96:60
Oprawa roczników	„ 13:50
Drobne różne wydatki	„ 44:—
Koszta porta listów i depesz	„ 509:58
Wyjazdy sekretarza	„ 106:80
Wyjazd p. Konopki do Gdyni	„ 100:—
Kwiaty na trumnę ś. p. Ka-	
pusty	„ 117:—
Prenumerata »Gas- u. Was-	
serfach«	„ 82:50
Składka członkowska	
w l'Union Intern.	„ 436:87
zł 1707:73	
Utrzymanie kancelarii Zrze-	
szenia	„ 3000:—
Wypłacono Redakcji »Gaz	
i Woda« za prenumeratę	„ 2876:--
Wypłacono Redakcji »Gaz	
i Woda« za druki	„ 126:30
Wypłac. Red. »Gaz i Woda«	
subsydjum za 1931 r.	„ 1000:—
zł 8710:03	
Pozostaje w gotówce na 1932 r.	
zł 2107:46	

Bilans zamknięcia.

Gotówka w kasie na dzień 31/XII 31 r.	zł 64:54
„ P. K. O. jako fund. ś. p. Lieberta	„ 1000:—
„ „ „ „ stypendjalny	„ 1000:—
„ „ „ gotówka płynna	„ 42:92
zł 2107:46	
Zaległe składki po dzień 31/XII 31 r.	„ 1951:—
Przenosi się na 1932 r.	zł 4058:46

Niżej podpisani członkowie Komisji Rewizyjnej stwierdzają zgodność niniejszego sprawozdania z książkami i dowodami Zrzeszenia, wobec czego stawiają wniosek, aby Walne Zebranie sprawozdanie Zrzeszenia za rok 1931, którego bilans zamknięcia obejmuje gotówkę w sumie 2107 zł 46 gr i zaległe składki w sumie zł 1951:— w całości przyjęło i udzieliło Zarządowi absolutorjum.

Warszawa, dnia 18 kwietnia 1932 r.

Inż. J. Konopka. Inż. J. Morawski. Inż. F. Turczynowicz.

Sprawozdanie to przyjęto i uchwalono jednogłośnie wniosek Komisji Rewizyjnej o udzielenie Zarządowi absolutorjum za rok 1931.

ad 5) Budżet na r. 1932 odczytał skarbnik Myszkowski:

Przewidywany przychód:

Pozostałość w kasie i P. K. O. z r. 1931	zł 107:46
Gazownia w Warszawie	„ 1000:—
„ w Poznaniu	„ 500:—
„ w Krakowie	„ 200:—
„ we Lwowie	„ 200:—
„ w Łodzi	„ 200:—
„ w Tarnowie	„ 80:—
„ w Bielsku	„ 100:—
„ w Lesznie	„ 80:—
„ w Stanisławowie	„ 50:—
„ w Grudziądzu	„ 50:—
„ w Bydgoszczy	„ 100:—
„ w Jarosławiu	„ 50:—
„ w Królewskiej Hucie	„ 100:—
„ w Gdyni i Kołomyi	„ 200:—
Wodociągi w Warszawie	„ 500:—
„ w Krakowie	„ 150:—
„ we Lwowie	„ 150:—
„ w Poznaniu	„ 150:—
„ w Tarnowie	„ 50:—
„ w Lesznie	„ 50:—
„ w Katowicach-miasto	„ 50:—
„ w Katowicach-powiat	„ 50:—
„ w Częstochowie	„ 50:—
Sp. Akc. »Gazolina« we Lwowie	„ 500:—
„ „ »Żar« w Tomysłu	„ 50:—
Do przen.	zł 4.767:46

Z przen.	zł 4.767·46
Sp. Akc. Tech. Gorzeln. w Warszawie	„ 50·—
Instytut Gazowy we Lwowie	„ 100·—
200 członków po 24 zł	„ 4.800·—
	<u>zł 9.717·46</u>
Zaległe składki z poprzednich lat	„ 1.951·—
	<u>zł 11.668·46</u>
Odlicza się wpłacone w 1931 r. na	
Rk składek 1932 r.	„ 59·—
Razem przewidywany w 1932 przychód	<u>zł 11.609·46</u>

Przewidywany rozchód:

Koszty manipulacyjne	
w P. K. O.	zł 10·—
Koszty porta	„ 500·—
„ druków i materiałów piśmiennych	„ 400·—
Koszty wyjazdów sekretarza	„ 500·—
Koszty prenumeraty pism	„ 150·—
Koszty zwrotu pożyczki na maszynę	„ 100·—
Koszty składki dla l'Union Internationale	„ 450·—
Koszty prenumeraty »Gaz i Woda«	„ 3.000·—
Subsydjum dla »Gaz i Woda«	„ 1.000·—
Utrzymanie biura Zrzeszenia	„ 3.000·—
10% odpis na dubiosa	„ 1.160·—
Różne wydatki	„ 1.339·46
	<u>zł 11.609·46</u>

Niżej podpisani członkowie Komisji Rewizyjnej, po przejrzeniu budżetu Zrzeszenia na 1932 r., uznają go za sporządzony zgodnie z przewidywanymi wpływami i wobec tego stawiają wniosek na Walne Zebranie, aby powyższy budżet w całości zatwierdziło.

Warszawa, 18 kwietnia 1932 r.

Inż. *J. Konopka.* Inż. *J. Morawski.* Inż. *F. Turczynowicz.*

Powyższy budżet został jednogłośnie uchwalony.

ad 6) Sprawozdanie Redakcji czasopisma »Gaz i Woda« za r. 1931 przedstawił przewodniczący Komitetu Redakcyjnego, dyr. Seifert:

Bilans z dniem 31 grudnia 1931 r.

Stan czynny:	
Kasa	zł 1.262·74
Pocztowa Kasa Oszczędności	„ 1.510·61
Do przen.	zł 2.773·35

Z przen.	zł 2.773·35
Związek Gospodarczy G. i Z. W.	„ 5.038·16
Inni Dłużnicy	„ 12.895·71
Wydawnictwa	„ 69·72
	<u>zł 20.776·94</u>
Stan bierny:	
Drukarnia	zł 6.398·50
Inni Wierzyciele	„ 125·18
Dubiosa	„ 5.009·23
Fundusz Redakcyjny	„ 9.244·03
	<u>zł 20.776·94</u>

Rachunek Strat i Zysków

za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1931 r.

Wydatki:

Druk i klisze	zł 15.085·83
Pobory	„ 14.990·—
Honorarja i odbitki autorskie	„ 692·50
Porta i stemple	„ 620·41
Wydatki kancelaryjne	„ 339·20
Podatki i ubezpieczenia	„ 702·63
Różne	„ 664·30
Dłużnicy odpis	„ 1.513·86
Odpis na nieściągalne	„ 13·71
	<u>zł 34.622·44</u>

Dochody:

Subwencje	zł 11.636·15
Ogłoszenia	„ 16.315·10
Prenumerata	„ 5.733·30
Wydawnictwa	„ 917·43
Odsetki	„ 20·46
	<u>zł 34.622·44</u>

Sprawdzono i stwierdzono zgodność.

Komisja Rewizyjna:

Inż. *Mianowski.*

Inż. *Laurynow.*

Kraków, dnia 12 kwietnia 1932 r.

Subwencje:

udzielone pismu »Gaz i Woda« w r. 1931.

Subwencje stałe:

Związek Gospodarczy G. i Z. W.	zł 5.400·—
Zrzeszenie G. i W. P.	„ 1.000·—
Gazownia miejska — Warszawa	„ 1.000·—
Subwencja na powiększenie objętości pisma (uchwalona w r. 1930):	
Wodociąg — Poznań	zł 150·—
Gazownia — Lwów	„ 100·—
	<u>zł 250·—</u>

Subwencje nadzwyczajne:

Komitet Organizacyjny XIII Zjazdu G. i W. P.	„ 3.986·15
	<u>zł 11.636·15</u>

Budżet »Gaz i Woda« na rok 1932.

Wydatki:

Druk i klisze	zł 13.000.—
Pobory	„ 14.370.—
Honorarja, odbitki	„ 700.—
Porta, stemple	„ 700.—
Wydatki kancelaryjne	„ 300.—
Podatki, ubezpieczenia	„ 1.000.—
Różne	„ 130.—
	<u>zł 30.200.—</u>

Dochody:

Ogłoszenia	zł 12.000.—
Prenumerata:	
Członkowie à zł 12.—	zł 2.200
Inni à zł 20.—	„ 3.200 „ 5.400.—
Wydawnictwa	„ 1.500.—
Subwencje:	
Związek G. G. i Z. W.	zł 5.400.—
Zrzeszenie G. i W. P. „	1.000.—
Gazownia-Warszawa „	2.000.— „ 8.400.—
Niedobór	„ 2.900.—
	<u>zł 30.200.—</u>

Budżet ten przewiduje kompresję wydatków w porównaniu do r. 1931 — prawie o 13%.

Obniżka dotyczy przede wszystkim pozycji »druk i klisze« — wskutek spadku cen, oraz pozycji »płace«.

Po stronie dochodów decydująca jest pozycja »ogłoszenia«, która narazie wykazuje w porównaniu z r. 1931 spadek około 25%. Stąd powstaje niedobór, który mógłby być z łatwością wyrównany przez podwyższenie ilości ogłoszeń do poziomu z roku poprzedniego. Gdyby się to nie udało, niedobór musiałby zostać pokryty z »Funduszu redakcyjnego«.

Objętość rocznika 1931 czyli 11-go tomu naszego wydawnictwa wynosiła 326 stron więcej 30 plansz, razem 356 stron t. j., o 16 stron więcej niż w roku poprzednim.

Poza 12 zeszytami »Gaz i Woda«, wydano w r. 1931 36 odbitek w ogólnej ilości 4.610 egz., z czego 580 egz. jako autorskie na koszt redakcji i 4.030 egz. na koszt autorów względnie instytucyj.

W r. 1931 wysyłano przeciętnie:

Członkom Zrzeszenia 192 egz. t. j. o 9 egz. mniej niż w roku 1930, innym prenumeratom 164 egz. t. j. o 14 więcej niż w r. 1930, na wymianę i gratisowo 92 egz. t. j. o 4 egz. więcej niż w r. 1930.

W drodze wymiany otrzymywano:

22 pism technicznych krajowych t. j. o 1 mniej niż w roku zeszłym i 7 pism zagranicznych t. j. tyle samo co w roku poprzednim.

Sprawozdanie Redakcji przyjęto do wiadomości, w związku zaś z przewidywanym deficytem na r. 1932 uchwalono:

- na wniosek dyr. Swierczewskiego — nawiązać kontakt ze Stowarzyszeniem Inżynierów-Polaków w Ameryce i zainteresować ich pracami naszego Zrzeszenia oraz czasopismem »Gaz i Woda«,
- na wniosek dyr. Żardeckiego — zastanowić się na najbliższym posiedzeniu Zarządu Zrzeszenia nad źródłami pokrycia przewidywanego deficytu.

ad 7) Przewodniczący, dyr. Rabczewski, odczytał nazwiska 9 członków Zarządu ustępujących w r. b. na podstawie starszeństwa wyboru: dyr. Alexandrowicz, dyr. Dalbor, dyr. Dziurzyński, dyr. Klimczak, inż. Nowicki, dyr. Seifert, dyr. Swierczewski, dyr. Torzewski i dyr. Żardecki.

Na wniosek Zarządu wybrano przez akklamację ponownie wszystkich ustępujących członków.

ad 8) Na wniosek Zarządu, przewodniczącym Zrzeszenia na r. 1932/33 wybrano przez akklamację ponownie dyr. Rabczewskiego.

Lista Zarządu na r. 1932/33 przedstawia się zatem następująco:

Przewodniczący: dyr. inż. Włodzimierz Rabczewski.
Członkowie:

dyr. inż. Stanisław Alexandrowicz
dyr. inż. Roman Baranowicz
dyr. Stefan Barcz
dyr. inż. Ludwik Bethge
dyr. inż. Karol Breyner
dyr. inż. Bolesław Dalbor
dyr. inż. Stefan Dażwański
dyr. inż. Antoni Dziurzyński
dyr. inż. Tadeusz Jaszczurowski
dyr. inż. Henryk Jensz
dyr. inż. Bronisław Klimczak
dyr. inż. Antoni Kotowicz
inż. Jan Lange
dyr. inż. Józef Modrzejewski
Adam Myszkowski
dyr. inż. Kazimierz Nowakowski

inż. Stefan Nowicki
 inż. Ignacy Piotrowski
 inż. Jan Pomorski
 dyr. inż. Mieczysław Seifert
 dyr. inż. Czesław Swierczewski
 dyr. inż. Stefan Torzewski
 dyr. inż. Marjan Wieleżyński
 dyr. inż. Witold Zaborowski
 dyr. inż. Kazimierz Żardecki.

Dyr. Rabczewski, dziękując za wybór i zaufanie, podkreślił, że praca przewodniczącego zależna jest w dużej mierze od współpracy członków i wyraził nadzieję, że przy wspólnym wysiłku działalność Zarządu w nowym okresie będzie owocna.

ad 9) Na wniosek Zarządu wybrano do Komisji Rewizyjnej ponownie: inż. Gerlach, inż. Mianowskiego, inż. Piwońskiego, inż. Tokarskiego i dyr. Turczynowicza, na zastępców zaś: inż. Deblessema, p. Denderę, inż. Konopkę, inż. Laurynowa i dyr. Morawskiego.

ad 10 a) Dyr. Klimczak złożył szczegółowe sprawozdanie dotyczące Oddziału Gazowniczego na Wydziale Chemicznym Państwowej Szkoły Przemysłowej w Bydgoszczy*).

Dyr. Swierczewski w imieniu zebranych podziękował dyr. Klimczakowi za stałą opiekę nad wspomnianym Oddziałem Gazowniczym, zaś dyr. Rabczewski zaapelował do dyrektorów gazowni, aby zapewнили absolwentom tego Oddziału praktyki.

b) Przewodniczący podał do wiadomości, że Zrzeszenie otrzymało zaproszenie na Zjazd Gazowników i Wodociągowców Czechosłowackich w Pradze w dniach 30 czerwca do 3 lipca r. b. i zachęcał do wzięcia udziału w nim. Na Zjazd ten zgłoszono z Polski 11 referatów. Narazie przewidywany jest wyjazd 3—5 osób, byłoby jednak pożądaną, aby delegacja polska była liczniejsza.

c) Na wniosek Zarządu Walne Zebranie zamianowało przez aklamację Prezesów: Association Technique de l'Industrie du Gaz en France, Plynárenské a Vodárenské Sdružení Československé oraz Jugoslovensko Plinarsko i Vodovodno Udruženje — członkami honorowymi Zrzeszenia G. i W. P.

*) Sprawozdanie to zostanie opublikowane in extenso na łamach czasopisma „Gaz i Woda“.

ad 11) Przewodniczący podaje do wiadomości wniosek Zarządu Zrzeszenia, powzięty na skutek zaproszenia ze strony Zakładu Gazowego w Gdyni, aby XV Zjazd G. i W. P. urządzić w roku przyszłym w Gdyni.

Zaproszenie Zakładu Gazowego zostało poparte następującą depeszą vice-komisarza Rządu m. Gdyni, p. Bederskiego:

»Dowiadując się o zamierzonym Zjeździe Gazowników w przyszłym roku w Gdyni, serdecznie witam inicjatywę panów oraz zapewniam, że pobyt ich tutaj spotka się z należytem uznaniem całego społeczeństwa«.

Wniosek odbycia XV Zjazdu w Gdyni przyjęto przez aklamację, poczem przewodniczący zamknął Walne Zebranie o godz. 16 min. 50.

Protokół

XIV Walnego Zgromadzenia Związku Gospodarczego Gazowni i Zakł. Wodoc. w P. P. odbytego w Wilnie w dniu 3-go czerwca 1932 r.

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Sprawdzenie pełnomocnictw delegatów.
- 2) Przyjęcie protokołu XIII Walnego Zgromadzenia z dnia 12 maja 1931 r. w Warszawie.
- 3) Sprawozdanie Zarządu.
- 4) Wybory.
- 5) Wolne wnioski.

Obrady zajął o godzinie 17-tej prezes Związku inż. Włodzimierz Rabczewski, dyrektor Wodociągów i Kanalizacji m. stoł. Warszawy.

ad 1) Obecność pełnomocników członków Związku sprawdzono i zanotowano jak następuje:

Bydgoszcz	Gazownia	2	głosy	dyr. Klimczak	Bronisław
Chełmża	"	1	"	burm. Kurzętkowski	Bronisław
Cieszyn	"	1	"	inż. Konherr	Józef
Drohobycz	"	1	"	dyr. Słomski	Stanisław
Gniezno	"	1	"	"	Pissula Juljusz
Grudziądz	"	2	"	"	Barcz Stefan
Kraków	"	4	"	"	Seifert Mieczysław
Królewska Huta	"	2	"	"	Dalbor Bolesław
Lwów	"	4	"	"	Żardecki Kazimierz
Łódź	"	2	"	"	Gundlach Stanisław
Piotrków	"	1	"	"	Baczyński Jan
Poznań	"	5	"	"	Dziurzyński Antoni
Rybnik	"	1	"	"	Reinhard Józef
Tarnów	"	2	"	"	Leuchter M.
Tarnowskie Góry	"	1	"	"	Bekiers Paweł
Toruń	"	2	"	"	Wojnarowicz Stanisław

Warszawa	Gazownia	5 głosów	dyr. Swierczewski Czesław
Wilno	"	1 " "	Kowalew Piotr
Bydgoszcz	Wodociąg	2 " "	Klimczak Bronisław
Chełmża	"	1 " "	Marczewski Jerzy
Cieszyn	"	1 " "	inż. Konherr Józef
Częstochowa	"	1 " "	dyr. Knauer Kazimierz
Kraków	"	4 " "	Orzelski Tadeusz
Królewska Huta	"	2 " "	burmistrz Dubiel Jan, dyr. Strzała
Lwów	"	4 " "	Alexandrowicz Stan.
Poznań	"	4 " "	Kotowicz Antoni
Radom	"	1 " "	Szczyński Tadeusz
Rybnik	"	1 " "	Reinhard Józef
Tarnów	"	2 " "	Leuchter M.
Tarnowskie Góry	"	1 " "	Bekiers Paweł
Toruń	"	2 " "	Wojnarowicz Stanisł.
Warszawa	"	5 " "	Rabczewski Włodzim. wicedyr. Baranowicz Roman i sen. Körner M.
Wilno	"	2 " "	dyr. Jenz Henryk
Polski Instytut Wodociągowo-Kanalizacyjny		--	dyr. Piekarski Ludwik
Zrzeszenie Gazowników i Wodociągowców Polskich		--	sekr. Adam Myszkowski
Redakcja »Gaz i Woda«		--	red. Doliński Jarosław, sekr. Czapliska Józefa
Związek Gosp. Gazowni i Zakł. Wodociągowych		--	dyr. Konopka Józef
Razem 71 głosów			

ad 2) Protokółu XIII-go Walnego Zgromadzenia nie odczytywano na wniosek dyr. Seiferta, gdyż był on — jak corocznie — rozesłany wszystkim członkom i drukowany w czasopiśmie »Gaz i Woda«. Przyjęto go bez dyskusji.

ad 3) Sprawozdanie Zarządu złożył dyr. Konopka:

Gazownie i Wodociągi w r. 1931. W r. 1931 obchodziło gazownictwo dwa jubileusze, mianowicie gazowni w Warszawie i w Poznaniu, które istnieją od 75-ciu lat

Rok 1931 był jednym z najcięższych, jakie przeżyły zakłady komunalne w ostatnim dwunastolecu. Przedsiębiorstwa komunalne musiały być pociągnięte do większych świadczeń, co niewątpliwie odbiło się na ich budżetach.

Produkcja gazu przedstawia się obecnie w 108 gazowniach cyfrą 166,172 268 m³*, co w stosunku do roku ubiegłego (169,429.671 m³) daje spadek 1.9%. Jest to bardzo niewiele i oznacza żywotność gazowni. Spadek ten jednak w poszczególnych gazowniach jest silniejszy, np. w Lublinie wynosi 7.4% produkcji zeszłorocznej.

*) Liczby statystyczne podane są prowizoryczne z powodu niewykończenia statystyki.

Poza gazem świetlnym, Mościce wyrobiły 56,315.368 m³ gazu wodnego, zaś przez zakłady gazu ziemnego przeszło 110,000.000 m³ gazu ziemnego.

Zmniejszona produkcja gazu pociągnęła za sobą zmniejszenie przeróbki węgla: 329,600 tonn, wobec 350.576 tonn w r. 1930.

Jednak spadek ten też oznacza, że gazownictwo oszczędza na węglu, produkując w swych piecach gaz mieszany z wodnym. Powodem jest także cena węgla, która wciąż utrzymuje się na zbyt wysokim poziomie, co szczególnie odbija się na gazownictwie, dla którego węgiel nie jest opalem, lecz surowcem.

Dwie gazownie przeszły w tym roku na gaz eterynowy, a mianowicie gazownia w Tomaszowie Mazowieckim i w Kołomyi. Nowa gazownia w Gdyni wyrabia dwugaz karburezowany eteryną.

Podobnie jak produkcja gazu, obniżył się również wyrób produktów ubocznych i tak:

Koksu wyrobiono 213.170 tonn, w roku 1930 238.300 tonn, spadek wynosi 11.8%;

Smoly surowej 16,676.839 kg, w roku 1930 17,845.298 kg, spadek wynosi 7%;

Czystego amonjaku 501.515 kg, w roku 1930 488.746 kg, wzrost wynosi 2.62%;

Benzolu 513.249 kg, w roku 1930 515.925 kg, spadek wynosi 0.5%;

Siarczanu amonu 726.012 kg, w roku 1930 1,211.099 kg, spadek wynosi 6.7%.

Inwestycje w gazowniach w r. 1931 były niezmiernie ograniczone. Z najpoważniejszych należy wymienić: w Warszawie rozbudowę pieców pionowo-retortowych syst Glover-West oraz powiększenie sieci przewodów miejskich, we Lwowie ukończenie gazowni na gaz wodny, stacji pomiarowej oraz znaczną rozbudowę sieci przewodów ulicznych. W Łodzi budowano tylko rurociągi. Nieco więcej inwestycji było w Bydgoszczy, gdyż przebudowano laboratorium chemiczne i aparaty do oczyszczania benzolu. Lublin rozpoczął budowę pieca syst. Didier (3 komory) oraz wybudował aparaty do destylowania smoly. Toruń przerobił stare piece i zainstalował urządzenie Goffina do wyrobu gazu wodnego w retortach. W innych gazowniach również wykonano szereg prac, jednak ze względu na ograniczone możliwości finansowe, właściwe inwestycje, nawet konieczne, musiały być odłożone na później.

Statystyka wodociągów, których jest w Polsce 141, wykazuje 119,369.643 m³*) wyprodukowanej wody, w roku 1930 zaś 115,266.561, co daje przyrost około 3·5%. Liczba nieruchomości połączonych z wodociągami zwiększyła się o 2.614, czyli wynosi w tym roku 79.696. Długość sieci wodociągów przedstawia się cyfrą 2,869.573 m b., wobec 2,841.704 m b. w roku 1930.

Statystyki zużycia węgla w wodociągach w tym roku nie przeprowadzano, nie ukończono także dalszych obliczeń statystycznych tych zakładów, gdyż statystyka wodociągów, podobnie jak kanalizacji, niestety do Związku nie należy.

Inwestycje w wodociągach również były w roku sprawozdawczym bardzo znacznie ograniczone. Wykończono tylko roboty rozpoczęte, jak w Warszawie, gdzie budowano dalej urządzenie filtrów pośpiesznych oraz rozpoczęto budowę stacji wodomierzowej. Sieć wodociagową zwiększono przeszło o 18·5 km oraz kanalizacyjną o 4 km, oprócz ukończenia przewodu tłocznego żeliwnego o średnicy 1200 mm (łączna długość 4100 m). Prócz tego rozpoczęto budowę burzowca, odciążającego główny kolektor i w dalszym ciągu przeprowadzano elektryfikację stacyj wodociagowych, wreszcie przyłączono prawie 700 nieruchomości do sieci wodociagowej.

W Poznaniu rozbudowano sieć i wykończono stację pomp w Dębicach, dalej wykończono burzowiec i 4 km kanałów. Lwów wykańcza roboty rozpoczęte w r. 1930, Kraków rozbudowuje sieć i stację pomp, Drohobycz wykańcza budowę nowych wodociągów, Częstochowa uruchamia laboratorium chemiczne i bakterjologiczne oraz urządzenia stacji do chlorowania wody. Również w innych miastach inwestycje w małym zakresie prowadzono w kierunku rozbudowy zakładów, jednak w stosunku do potrzeby rzeczywistej były to roboty niewielkie.

Wogóle rok ubiegły pod względem inwestycji w zakładach komunalnych przedstawia się nieszczególnie, setki robót zamierzonych, a nawet rozpoczętych musiały być wstrzymane, nawet najbardziej potrzebne urządzenia musiały być ograniczone z powodu braku funduszków.

Surowce. Ceny węgla w roku ubiegłym nie zostały oficjalnie podwyższone, wzrosły jednak z powodu zniesienia opustów, mimo bonifikaty

*) Liczby statystyczne podane są prowizoryczne z powodu niewykończenia statystyki.

5% dla gazowni i wodociągów komunalnych. W przemyśle węglowym nastąpiły zmiany organizacyjne przez wprowadzenie w życie ogólnopolskiej Konwencji Węglowej, zakłady jednak wodociagowe i gazowe korzyści z tego żadnej nie mają, mimo, że są bardzo poważnymi odbiorcami. Najlepszym wyjściem byłoby kumulatywne zakupno węgla przez Związek. Stosowanie wysokich cen węgla dla zakładów komunalnych mści się przede wszystkim na samym przemyśle węglowym, gdyż gazownie, oszczędzając na węglu, wyrabiają — jak wyżej wspomniano — więcej gazu wodnego lub dwugazu, karburyzując go gazolem (eteryną), a wodociągi elektryfikują się, zupełnie wyrzucając węgiel.

Produkty uboczne. Jak wyżej powiedziano, w r. 1931 zaznaczył się spadek produkcji koksu, również zbyt był gorszy niż w r. 1930. Koks górnośląski silniej niż zwykle konkurował na rynku nawet w dostawach państwowych. To też Związek opracował memoriał, z którym zwrócił się do Władz centralnych, Kolei Państwowych itd. Bezpośrednim skutkiem memoriału było życzenie Instytutu Technicznego Intendentury Ministerstwa Spraw Wojskowych opracowania »Warunków technicznych dostawy koksu«, które ostatecznie uzgodniono i przedłożono do załatwienia.

Wzmózona też została propaganda koksu. Gazownia Krakowska wydała dwie broszury prof. Dawidowskiego, Gazownia zaś w Poznaniu postarała się o wydanie opinii o dobroci i zaletach koksu gazowniczego przez Stowarzyszenie Dozoru Kotłów Parowych.

Zbyt smoły naogół znacznie się pogorszył, nadzieje przywiązywane do używania smoły w budowie dróg zawiodły, gdyż spadek wpływów pieniężnych na budowę dróg spowodował zupełny prawie zastój w tej dziedzinie robót publicznych. Poza tem kryzys budowlany przyczynił się także do trudności w sprzedaży smoły. Import natomiast smoły zagranicznej ustał prawie zupełnie.

Zbyt innych produktów ubocznych, jak benzolu, amonjaku, siarczanu amonu był również słabszy niż w latach ubiegłych.

Sprawy handlowe i celne. Prace nad nową taryfą celną kontynuowano w dalszym ciągu. Niezależnie od tego Związek wniósł szereg wniosków w sprawie zmian dawnych stawek, w związku z opracowaniem t. zw. taryfy maksymalnej. W r. 1931 nastąpiły dalsze ograniczenia przywozu z granicy

przrzędów i przyborów do gazu. Odbiło się to głównie na oświetleniu gazowym, które, nie mając przemysłu wyrobu lamp w kraju, musiało z natury rzeczy w niektórych miastach ustępować elektryczności na ulicach. Przyczyniały się do tego zresztą niejednokrotnie same zarządy miast, które wbrew własnemu interesowi pomagały elektryczności na ulicach, niszcząc własne gazownie, jak np. Grudziądz, Lublin i Jarosław.

W związku z handlem z zagranicą Związek brał udział w konferencjach Rady Towaroznawczej. Omawiane były sprawy palników do gazu, armatur, zapalaczy samoczynnych, rur eternitowych itp.

Biuro Związku, jak corocznie, zajmowało się sprawami ulg celnych i pozwoleńmi przywozu dla członków, jednak w granicach dość ograniczonych, stosując się ściśle do polityki importowej Rządu, tak, że zakupy zagranicą zmniejszyły się bardzo znacznie. Pewną ruchliwość wykazały firmy belgijskie i angielskie, które zaczęły swe wyroby wprowadzać na rynki polskie.

Przemysł pomocniczy, obsługujący gazownictwo i wodociągi, mógł się w tych warunkach rozwijać pomyślniej, jednak niezawsze polityka jego cen dawała odpowiednie rezultaty. Największy rozwój wykazują wytwórnie pieców kąpielowych, kuchen itp., dalej wodomierzy i gazomierzy, mimo wielkich trudności. Ceny jednak są jak dotąd za wysokie w stosunku do możliwości finansowych gazowni i wodociągów. To samo odnosi się do rur stalowych i żeliwnych. To też wodociągi zaczynają skierowywać swą uwagę na rury eternitowe. Trudności otrzymywania towarów z zagranicy powodują także trudności w wypróbowaniu nowych sposobów izolacji rur, wedle nowych wynalazków z tego zakresu, jak »Denso«, »Cifer«, »Silum«.

Na dobro nasze należy w roku ubiegłym zapisać rozpoczęcie wyrobu silikatów i dynasów w Chrzanowie (firma »Stella«).

Staraniem Związku sprowadzono do Polski nowe aparaty do sprawdzania uchodzenia gazu oraz obecności niepożądanych gazów w kanałach, studniach itd., jak np. aparat »Nellissena«.

Inne sprawy gospodarcze. Taryfa przewozowa Kolei Państwowych w zastosowaniu do potrzeb gazowni i wodociągów nie wpłynęła znacznie na te przemysły z wyjątkiem przewozów węgla, które są za drogie i niedostosowane do potrzeb zakładów komunalnych. Sprawa ta będzie przedmiotem starań w roku bieżącym.

Sprawy ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczeń od ognia nie schodzą z porządku dziennego prac Związku. Statystyka wykazuje, że wypadków nieszczęśliwych oraz pożarów czy eksplozji jest w wodociągach, kanalizacji i gazownictwie tak niewiele, że coraz bardziej widoczna staje się zupełnie nieodpowiednia wysokość stawek. Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej poczyniło kroki w kierunku zmian szematów i zasad ubezpieczenia. W akcji tej, między innymi organizacjami, brał udział również i nasz Związek.

Bezrobocie obejmuje coraz szersze kręgi, dało się ono odczuć i w przedsiębiorstwach komunalnych. Brak inwestycji i ograniczenia budżetów spowodowały znowu redukcje. Akcja walki z bezrobociem zaktualizowała sprawę zmniejszenia ilości godzin pracy w tygodniu. Zarządzenie inspektorów pracy spowodowało starania o otrzymanie pozwoleń na zatrudnianie robotników przez 56 godzin tygodniowo. Prawie dla wszystkich członków Związku wprowadzenie czwartej zmiany pociągnęłoby za sobą zwiększenie kosztów, to też Związek przeprowadził w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej szereg konferencji, których wynikiem było, że wszystkie gazownie i niektóre wodociągi otrzymały przedłużenie pozwolenia pracy trzema zmianami na czas 3—12 miesięcy. Pozwolenia te mogą być przedłużane. Mimo tego niektóre zakłady, tak gazowe, jak wodociągowe, dobrowolnie przeszły na 4 zmiany, zmuszone do tego miejscowymi warunkami (Lublin) lub na skutek własnej kalkulacji (Bydgoszcz).

Bezrobocie spowodowało jeszcze jeden ujemny wpływ na rozwój gazowni i wodociągów, a mianowicie doliczanie w niektórych miastach dodatku dla bezrobotnych do cen gazu i wody. Przeciw temu niezwykle szkodliwemu i źle zrozumianemu pociągnięciu nasz Związek wystąpił energicznie w kilkunastu wypadkach.

Kryzys ogólnie finansowy spowodował też szeroko zakrojoną akcję obniżenia poborów pracownikom przedsiębiorstw komunalnych. Sprawa ta będzie jeszcze tematem obrad Zarządu Związku.

Budżetowanie, księgowość i statuty przedsiębiorstw komunalnych. Sprawy te, niezmiernie aktualne, posunęły się w tym roku niestety tylko bardzo nieznacznie naprzód. Projekt rozporządzenia o budżetowaniu, zapoczątkowany jeszcze w r. 1926 przez obecnego Ministra Komunikacji, inż. Kühna, dotąd nie został opublikowany definitywnie. Jest to

powodem licznych niedomagań zakładów przemysłowych i sprawia, że każdy zakład prowadzi rachunkowość odmiennie, niejednokrotnie nieodpowiednio. Również brak statutów przedsiębiorstw komunalnych jest niejednokrotnie powodem fałszywych lub zgoła szkodliwych posunięć gospodarczych, tak magistratów, jak i przedsiębiorstw samych.

Starania o przyspieszenie załatwienia tej sprawy nie odnoszą niestety skutku. Podobno sprawa ma zostać rozwiązana dopiero przy uchwaleniu ustawy samorządowej.

Wobec tego Zarząd Związku w roku bieżącym sprawę tę jeszcze raz rozważy i zastanowi się nad wprowadzeniem przepisów budżetowych, statutów i jednolitych przepisów prowadzenia księgowości w drodze umowy pomiędzy członkami Związku i odnośnymi zarządami miast.

Sprawy finansowe i inspekcji zakładów, podatki. Jeżeli chodzi o sprawy finansowe, to Związek niewiele w tym roku mógł zrobić, zresztą sami członkowie — prócz Lwowa i Tomaszowa Mazowieckiego — z temi sprawami, ze względu na trudności, do Związku się nie zwracali, a jednak Związek w tych sprawach niejednokrotnie pomógł i pomoc może. Dowodem tego są pomyślnym skutkiem uwieńczzone starania Gazowni lwowskiej, która uzyskała pożyczkę w kwocie zł 750.000.

Trudny stan finansowy, w jakim znalazły się niektóre miasta, spowodował, że coraz częściej władze centralne, jakoteż i magistraty zwracają się do Związku o przeprowadzenie w zakładach komunalnych inspekcji w kierunku technicznym, jak i administracyjnym. I tak, w roku 1931 z ramienia Związku przeprowadzono inspekcje w Radomiu, w Zakładach Przemysłowych w Piotrkowie, w Mysłowicach i Starogardzie. Prócz tego przeprowadzili z ramienia Urzędów Woj. pomorskiego i poznańskiego inspekcje dyr. Klimczak i dyr. Dziurzyński. Wyniki tych inspekcji są dowodem, że inspekcje takie są konieczne, że nawet stały nadzór w niejednym wypadku jest nieodzowny.

Kwestja Inspektoratu przy Związku staje się coraz bardziej aktualna.

W ostatnich czasach wyłoniła się sprawa stałego nadzoru i usprawnienia administracji zakładów wybudowanych przez firmę Ulen & Comp. W tej sprawie toczą się pertraktacje z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Bankiem Gospodarstwa Krajowego.

Jak corocznie, Związek interwenjował w sprawie podatku od obrotu i świadectw przemysłowych dla gazowni prywatnych. Zniżkę otrzymały gazownie w Żywcu, Oświęcimiu, Szczakowej i Tomaszowie Mazowieckim.

W tym roku wprowadzony został podatek t. zw. drogowy, t. j. od samochodów. Podatkowi temu podlegają gazownie i mimo starań nie dało się podatku tego uchylić, natomiast uzyskano zwolnienie zakładów wodociągowych i kanalizacyjnych.

Podatek od benzolu, zamierzony w tym roku, narazie nie doszedł do skutku. Dalsza zorganizowana obrona przemysłu gazowniczego i koksowniczego, której przyszyły z pomocą izby przemysłowo-handlowe, odsunęła tę sprawę narazie na dalszy plan. Wprowadzenie tego podatku uniemożliwiłoby wprost dalszą produkcję benzolu, który przecież nie jest konieczny dla gazowni, lecz stanowi produkt, którego wyrób przewidziany jest na wypadek niemożliwości otrzymania przez Państwo innych paliw płynnych.

Przepisy techniczne i legalizacja gazomierzy i wodomierzy. W tym roku Związek ukończył opracowywanie przepisów technicznych dla wykonywania urządzeń gazowych wewnętrznych i przesłał je do Sekcji gazowniczej Zrzeszenia. Część przepisów, odnoszących się do gazu sprężonego, wywołuje jeszcze pewne dyskusje; jest jednak pewne, że przepisy techniczne w tym roku będą wprowadzone w życie i przyjęte przez wszystkie gazownie, po zatwierdzeniu ich przez miejscowe władze komunalne.

Przepisy miejscowe wodociągowo-kanalizacyjne są jeszcze w opracowaniu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Robót Publicznych. Obecnie staje się rzeczą aktualną opracowanie i wydanie przepisów dla urządzeń wewnętrznych wodociągowo-kanalizacyjnych.

W toku jest również sprawa znowelizowania przepisów obowiązujących przy uzyskaniu koncesji na wykonywanie urządzeń przez instalatorów prywatnych. Odpowiedni memoriał został złożony w Ministerstwie Przemysłu i Handlu.

Dużo dyskusji wywołała w Związku sprawa legalizacji wtórnej gazomierzy, zamierzonej przez Gł. U. M. Związek wypowiedział się przeciw temu zamiarowi, stojąc na stanowisku, że legalizacja wtórna obciąży budżety przedsiębiorstw komunalnych niepotrzebnymi wydatkami. Z tego też względu

wtórna legalizacja gazomierzy nie obowiązuje, z wyjątkiem Szwajcarii, w żadnym z europejskich państw. Gazomierze są przyrządami psującymi się bardzo rzadko, prawie zawsze na niekorzyść gazowni, należy więc kontrolę prowadzić na miejscu, np. gazomierzami kontrolnymi lub rotomierzami, a odmontowywanie stosować tylko w wypadkach stwierdzenia, że gazomierz jest nierzetelny. Obecnie przeprowadza się szczegółową statystykę gazomierzy, celem ostatecznego ustalenia tej kwestji. Narazie wprowadzenie okresów pracy gazomierzy zostało wstrzymane. Kwestja ta również łączy się ze sprawą wysokich opłat za legalizację gazomierzy i wodomierzy, które przekraczają możliwości kalkulacyjne. Akcja interwencyjna w Głównym Urzędzie Miar w toku.

Normalizacja. W roku 1931 ukończono ostatecznie normy dla rur stalowych gwintowanych PN/B-1002 i 1003 oraz gwintów gazowych. Dalsze rodzaje norm rur stalowych są w opracowaniu. Wykończono też tablice norm rur kanalizacyjnych z żelaza kowalnego i tylko względy finansowe stoją na przeszkodzie wydaniu tych norm. Postąpiła też naprzód znacznie normalizacja gazomierzy i aparatów gazowych. Normalizacja natomiast rur żeliwnych o kielichu długim gładkim natrafia ciągle na przeszkody ze strony generalnego sekretarjatu P. K. N., który nie życzy sobie wprowadzania równoległych norm do wprowadzonych już norm dla kielicha płytkiego wydrążonego, którego np. gazownictwo używać nie może, a wodociągi w Małopolsce i Wielkopolsce nie używają wogóle.

Zaznaczyć dalej wypada ogłoszenie w czasopiśmie »Gaz i Woda« projektu norm smoły drogowej, opracowanych przez Drogowy Instytut Badawczy. Związek brał w tej sprawie tylko udział pomocniczy. Ukończono też i ogłoszono projekt tablicy gazów palnych. Pilną sprawą jest ogłoszenie słownictwa rurociągowego, które jest zupełnie ukończone. Jest nadzieja, że niebawem ukaże się ono jako projekt. Słownictwo będzie wydane ilustrowane na tablicach, które winny znaleźć się w każdym warsztacie instalacyjnym.

Inne prace Związku i współpraca z instytucjami rządowymi, komunalnymi, społeczno-gospodarczymi i naukowymi. Żywy udział brał Związek w roku sprawozdawczym w pracach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (budżetowanie, statuty przedsiębiorstw komunalnych), Ministerstwa Przemysłu i Handlu (taryfa celna, ulgi celne), Ministerstwa Skarbu (podatki, Rada Towaroznawcza, Departament

Celny), Ministerstwa Robót Publicznych (sprawy drogowe, wodociągowe, kanalizacyjne).

W niektórych sprawach współpracowaliśmy z Związkiem Miast Polskich, ze Związkiem Elektrycznym Polskich, ze Związkiem Przemysłu Chemicznego, Związkiem Przemysłowców Metalowych, Stowarzyszeniem Polskich Inżynierów Naftowych, oraz ze Związkiem Fabryk Wyrobów Szamotowych i Ogniotrwałych, wreszcie z Polskim Instytutem Wodociągowo-Kanalizacyjnym.

Przedstawiciele Związku brali dalej udział w Zjazdach krajowych, jak Zjazd Elektryczni Polskich w Gdyni, Zjazd Higienistów, Zjazd przemysłu żelbetonowego, Zjazd Naftowy we Lwowie.

Ze spraw ściśle związanych z pracami Związku należy wymienić zbieranie materiałów do kwestji oddymiania miast, dalej do gazyfikacji Górnego Śląska i budowy gazowni i wodociągów.

W roku sprawozdawczym przy wydatnej technicznej pomocy biura Związku przeprowadziło francuskie konsorcjum Société d'Entreprises des Canalisations studia nad rozproszaniem gazów koksowych po polskich zagłębiach węglowych. Projekt przygotowano bardzo szczegółowo. W tym roku już został on, na skutek życzenia Ministerstwa Robót Publicznych, złożony w Komitecie Technicznym Ligi Narodów.

W sprawie budowy gazowni zwracały się do Związku bezpośrednio lub pośrednio miasta: Łuck, Brześć n/Bugiem, Białystok, Włocławek, a w sprawach wodociągowych i kanalizacyjnych: Brześć n/Bugiem, Włocławek i Łódź. Zarysy projektów lub kalkulacje gazowni dla tych miast Związek jużto opracował jużto opinjował, sprawy wodociągowe były przekazywane do Polskiego Instytutu Wodociągowo-Kanalizacyjnego.

Należy dalej wymienić żywe stosunki Związku z Polskim Komitetem Energetycznym. W II Międzynarodowej Konferencji Energetycznej w Berlinie wziął udział imieniem Związku i Zrzeszenia dyr. Swierczewski, który powołany został na przewodniczącego sekcji gazowniczej. Również zaproszony został Związek na członka Polskiego Komitetu Oświeceniowego.

Stosunki zagranicą ożywiły się w roku 1931-ym bardzo znacznie. Na pierwszym miejscu należy wymienić organizacje pokrewne w Czechosłowacji i Jugosławji.

W Zjeździe Czechosłowackim w Pardubicach wziął udział ówczesny wiceprezes Związku dyr.

Rabczewski, w Zjeździe Jugosłowiańskim w Lublanie inż. Wrangel, przedstawiciel Ministerstwa Przemysłu i Handlu (wydział naftowo-gazowy). Obecnie stosunki te jeszcze się zacieśniają przez powstanie międzysłowiańskiego Związku zrzeszeń gazowniczych i wodociągowych. Ożywione stosunki utrzymywano również ze związkiem francuskim »Union Syndicale de l'Industrie du Gaz en France«. Przedstawiciel Związku nawiązał ścisły kontakt w Paryżu i zapoznał się z przemysłem gazowym i wodociągowym we Francji, jak również z fabrykami gazomierzy i wodomierzy.

W tym roku przystąpił Związek wraz z Zrzeszeniem do Międzynarodowego Związku Przemysłu Gazowniczego w Zurychu. Delegatami zostali pp. Swierczewski, Seifert i Konopka. Również z organizacjami gazowniczo-wodociągowymi w Rumunji, Austrii, Belgji i t. p. utrzymywana była żywa korespondencja w sprawach przemysłowych, naukowych i statystycznych.

Sprawy szkolnictwa, naukowe, wydawnicze, wystawy i propaganda. W roku sprawozdawczym Związek dopomagał Zrzeszeniu Gazowników i Wodociągowców Polskich w pracach szkolnictwa, konferował z Ministerstwem Oświaty, brał udział w wykładach gazownictwa w Państwowej Szkole Higjenu, należał do Rady Opiekuńczej Państwowej Szkoły Chemicznej w Warszawie, organizował praktyki wakacyjne i t. d. Co do tej ostatniej kwestji, to zaznaczyć trzeba, że dotąd nie jest ona należycie ujęta. Gazownie i Wodociągi winny zgłaszać wszystkie swe wolne miejsca do Związku, a ten w porozumieniu z rektorami i dyrekcjami uczelni mógłby je odpowiednio rozdzielać.

Aktualną sprawą staje się wprowadzenie do podręczników naukowych odpowiednich wiadomości z zakresu gazownictwa, wodociągów i kanalizacji. Sprawą tą zajmie się Związek w roku bieżącym oraz Zrzeszenie Gazowników i Wodociągowców Polskich.

Towarzystwo Wystaw Ruchomych, jak co-rocennie, w porozumieniu i przy pomocy Związku urządziło w kilkunastu miastach stoiska propagandowe dla gazu jakoteż wodociągów i kanalizacji. Należy się podziękowanie miejscowym zakładom za przychylnie traktowanie tych spraw.

W tym roku na skutek starań Związku opracowano działy gazowniczy, wodociągowy i kanalizacyjny w »Kalendarzu budowlanym« i gazowniczy w podręczniku inżynierskim prof. Bryły.

Jeżeli chodzi o propagandę, to dział ten dotąd jeszcze jest upośledzony z powodu braku funduszków. Jednak Związek robił, co mógł. Dowodem tego są liczne artykuły w prasie fachowej, w »Gazecie Handlowej«, gazetach rzemieślniczych, gospodarczych, w wydawnictwach periodycznych i prasie codziennej.

Statystyka. W roku sprawozdawczym zakończono zbieranie dat statystycznych na lata 1928, 1929, 1930 i częściowo 1931. Tablice ukażą się niebawem w numerach wydawnictwa »Gaz i Woda« i jako osobne odbitki (II tom »Gazownictwo polskie w świetle liczb i wykresów«). Nadmienić należy wielkie trudności w zbieraniu dat statystycznych. Gazownie niechętnie udzielają wiadomości, nie odpowiadają na korespondencję i niejednokrotnie podają daty mylne lub fałszywe. Przynosi to wielkie szkody samym zakładom, które potem mają nieuzasadnione pretensje w razie błędów. Z tego rodzaju postępowaniem należy narzecznie zerwać. Inne państwa już dawno ukończyły swe prace statystyczne.

Statystyka wodociągowo-kanalizacyjna jest zadaniem Polskiego Instytutu Wodociągowo-Kanalizacyjnego. Związek jednak z natury rzeczy musi posiadać te daty i nie mogąc ich znikąd otrzymać, sam się tem zajął za ostatnie lata i niebawem opracuje odpowiednie tablice. Osobno zostały przygotowane statystyki gazomierzy i wodomierzy, które wkrótce zostaną ogłoszone.

Sprawy biura. Jak widać z powyższego, biuro Związku nie próżnowało w roku sprawozdawczym.

Ostatniemi czasy wyłoniła się myśl prowadzenia wspólnego biura dla Zrzeszenia i Związku i scentralizowania w niem wszelkich prac z zakresu gazownictwa, wodociągów, kanalizacji i techniki sanitarnej.

Biuro Związku dwa razy zmieniało w r. 1931 swój lokal; z ul. Koszykowej 29 przeniosło się na ulicę Nowogrodzką 40 m. 1, później na Nowogrodzką 26 m. 1.

Wydano w roku sprawozdawczym 28 okólników i 16 ankiet oraz załatwiono 416 spraw w Ministerstwach i u Władz centralnych w Warszawie i na prowincji.

Bez ogródek należy skonstatować, że szczupły personel Związku jest prawie cały rok przeciążony pracą, mimo tego, że stara się wszystko, co bezpośrednio nie ma styczności z głównymi czynno-

ściami biura, odsuwać na dalszy plan. Niestety nie zawsze się to udaje.

Nowi członkowie. Do Związku przystąpiły w tym roku: gazownia i wodociągi miejskie w Śremie, wodociągi miejskie w Świeciu i w Skokach, gazownia miejska w Nowym Tomysłu, Mikołowie i Środzie. Zpowrotem przystąpiła do Związku gazownia w Mysłowicach, która wystąpiła w r. 1929.

Związek ma obecnie 110 członków, co w porównaniu z r. 1924 stanowi przyrost 66 członków. Poza Związkiem istnieje jeszcze tylko kilka małych gazowni oraz wodociągi nowo powstałe lub będące w zarządzie osób mało zżytych z naszymi gazownikami i wodociągowcami. I te jednak powoli do Związku przystępują.

Przy sposobności należy zaznaczyć, że Związek posiada swą bibliotekę, która wzrasta co roku. Niestety z trudnością tylko można ją kompletować z braku funduszy. Poza dziełami fachowemi na bibliotekę składają się wydawnictwa członków Związku, np. sprawozdania. Nie są one jednak regularnie przesyłane. Obecnie biuro Związku zamierza prowadzić kronikę gazowni i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych, z której będą korzystały wydawnictwa »Gaz i Woda« oraz »Samorząd Miejski« i dlatego konieczne jest nadsyłanie informacji o wszelkich zmianach i pracach członków.

W dyskusji nad sprawozdaniem pierwszy zabrał głos dyr. Dalbor. W dłuższym przemówieniu podnosi, że kwestja cen węgla jest może najgłówniejszą bolączką przemysłu gazowniczego, dla którego węgiel nie jest opałem, lecz surowcem, służącym do przeróbki. Sprawę tę poruszano już kilkakrotnie, mimo tego należy mieć ciągle na uwadze i ciągle omawiać ją w prasie. Z jednej strony żąda się od gazowni obniżenia cen gazu i czynszów za gazomierze, z drugiej strony koncerny traktują gazownie gorzej niż pośredników. Wkońcu przemówienia stawia wniosek: »Ponieważ głównym surowcem przy fabrykacji gazu jest węgiel, a zatem cena gazu zależna jest przede wszystkim od ceny węgla, XIV Walne Zgromadzenie Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem stoi na stanowisku, że ewentualną obniżkę ceny gazu winna poprzedzić obniżka ceny węgla«.

W tejże sprawie zabiera głos dyr Seifert, który polemizuje z dyrektorem Dalborem co do

treści wniosku. Twierdzi mianowicie, że cena węgla nie jest głównym czynnikiem kalkulacji ceny gazu, lecz że składa się na to szereg czynników. Natomiast wzrost ceny węgla ułatwia gazownictwu konkurencję z paleniskami węglowemi. To też koncerny są czasem mimowolnymi sprzymierzeńcami gazownictwa. Dyr. Seifert uznaje, że winny traktować gazownie narówni z pośrednikami i nie liczyć im cen wyższych niż tym ostatnim.

Przemówienie dyr. Seiferta popiera dyr. Żardecki, który uważa za konieczne, żeby biuro Związku prowadziło stałą ewidencję cen węgla, a także i produktów ubocznych, dalej rur, gazomierzy, wodomierzy i innych artykułów i produktów związanych z gazownictwem, wodociągami i kanalizacją. Na podstawie badań tych cen Związek zawsze będzie zorientowany w sytuacji i będzie mógł w razie potrzeby wystąpić do władz odpowiednich z wnioskami lub z memorjami. Mogą one być niejednokrotnie w pierwszej chwili mało skuteczne, lecz gdy będą energicznie powtarzane, to z pewnością odniosą poważne sukcesy, jak to już niejednokrotnie miało miejsce. Z kolei dyr. Seifert i dyr. Żardecki stawiają następujący wniosek:

»XIV Walne Zgromadzenie Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem, zastanawiając się nad ewentualnem obniżeniem ceny gazu i wody, dochodzi do przekonania, że istnieje niewspółmierność wzrostu ceny gazu i wody do wyższego wzrostu cen materiałów, służących do napędu i eksploataowania, względnie materiałów takich, jak węgiel, żelazo, gazomierze, wodomierze i opłaty w przelączaniu gazu i wody, i z tego powodu poleca Prezydium Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych, aby po dokonaniu odnośnych obliczeń statystycznych, wystąpiło z wnioskami w tej sprawie do władz państwowych«.

W dalszej dyskusji zabiera głos dyr. Swierczewski, który poddaje krytyce politykę cen koksu górnośląskiego i omawia trudności, wynikające z tego dla gazowni. Przyłącza się również do wniosku pp. Seiferta i Żardeckiego.

W odpowiedzi zabiera głos prezes Rabczewski, który stwierdza, że i wodociągi mają ceny węgla za wysokie, to też uciekają się one do elektryfikacji. Pochwala myśl prowadzenia badań cen przez biuro Związku i przyrzeka ten dział wprowadzić na stałe. Dyr. Konopka konstatuje słu-

szość tych żądań, jednak stwierdza, że w prowadzeniu stałej ewidencji cen są wielkie trudności, z powodu braku odpowiednich sił w biurze. Związek dotychczas zawsze ten dział cen prowadził i ogłaszał w okólnikach, nadal więc prowadzić go będzie w zakresie zwiększonym, o ile to będzie możliwe.

Dyr. Marczewski porusza kwestję przewozów węgla, które są stanowczo za drogie. Żąda, aby w tej sprawie poczynić energiczne kroki w Ministerstwie Komunikacji.

W odpowiedzi dyr. Konopka komunikuje, że interwencja w Ministerstwie Komunikacji, jak to już powiedziano w sprawozdaniu, jest w toku, lecz przewiduje duże trudności w tej sprawie.

Dyr. Barcz podnosi konieczność uregulowania i obniżenia stawek ubezpieczeniowych, które są w stosunku do zachodzących wypadków za wysokie. Twierdzi, że sprawa ta jest bardzo pilna. Uchwalono sprawy te zbadać i odnieść się do ubezpieczalni oraz do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

Zkolei dyr. Seifert referuje sprawę legalizacji wtórnej gazomierzy. Ponieważ sprawa ta była już omawiana przy jego referacie, więc obecnie ogranicza się do stwierdzenia, że legalizacja wtórna jest zbędna, a przeprowadzana obecnie w porozumieniu z Głównym Urzędem Miar statystyka gazomierzy z pewnością wykaże, że twierdzenie to jest słuszne. Inne państwa dawno już do tej konkluzji doszły i nie nakładają na komunę obciążeń z tego tytułu. Wyraża też nadzieję, że Główny Urząd Miar sprawę zbada dokładnie i będzie się kierował w swych zarządzeniach dobrem gazownictwa.

Prezes Rabczewski poddaje następnie pod głosowanie przyjęty już na Walnym Zebraniu Zrzeszenia wniosek w sprawie przepisów technicznych wykonywania wewnętrznych urządzeń gazowych, ponieważ sprawa jest wspólna i tylko wspólne Zarządy mogą ją definitywnie załatwić:

»Walne Zgromadzenie Związku upoważnia Zarządy Związku i Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich do ostatecznego wydania »Przepisów technicznych wykonywania wewnętrznych urządzeń gazowych« i ogłoszenia ich na pracach Walnego Zgromadzenia«.

Wniosek uchwalono jednomyślnie.

Nawiązując do sprawozdania, dyr. Konopka stawia wniosek, aby wszyscy członkowie stale

przesyłali swe zamknięcia rachunkowe i sprawozdania do biura Związku oraz zawiadamiali je o wszelkich zmianach, jakie w zakładach zachodzą.

Prezes Rabczewski wniosek motywuje i stwierdza konieczność takiego stałego kontaktu biura Związku ze swymi członkami.

Wniosek uchwalono jednomyślnie.

Na tem dyskusję na sprawozdaniem Zarządu ukończono.

Zamknięcie rachunkowe i bilans za rok 1931 i budżet na rok 1933 referuje z polecenia prezesa dyr. Konopka:

Bilans na dzień 31 grudnia 1931 r.

Aktywa:

Kasa	zł 254·93
Ruchomości	„ 3.417·—
P. K. O.	„ 1.371·49
Dłużnicy	„ 1.396·40
Dłużnicy »G«	„ 10.900·39
Dłużnicy »W«	„ 434·50
Różni	„ 3.481·87
Niedobór za lata 1928, 1929 i 1930	„ 11.780·02
	<u>zł 33.036·60</u>

Pasywa:

Wierzyciele	zł 7.535·98
Wierzyciele »G«	„ 209·16
Wierzyciele »W«	„ 1.797·10
Różni	„ 2.387·50
Akcepta	„ 7.670·—
Subwencja »Gaz i Woda«	„ 5.038·16
Przewyżka dochodów nad rozchodami	„ 8.398·70
	<u>zł 33.036·60</u>

Rachunek Strat i Zysków.

Winien:

Koszty administracyjne	zł 33 450·—
Koszty ogólne	„ 22.035·46
Porto, stemple i depesze	„ 1.209·69
Amortyzacja ruchomości	„ 221·83
Przewyżka dochodów nad rozchodami	„ 8.398·70
	<u>zł 65.315·68</u>

Ma:

Składki członkowskie w r. 1931	zł 64.188·63
Reklamy i propaganda	„ 721·—
Zwrot kosztów manipulacyjnych	„ 406·05
	<u>zł 65.315·68</u>

Protokół posiedzenia Komisji Rewizyjnej z dnia 14 marca odczytał członek Komisji p. Roman Baranowicz:

»Niżej podpisani Członkowie Komisji Rewizyjnej Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem po zbadaniu, na posiedzeniu w dniu 14 marca 1932 r., całokształtu rachunkowości Związku za czas od dnia 1 stycznia 1931 r. do dnia 31 grudnia tegoż 1931 r. stwierdzili:

że Bilans Otwarcia na dzień 1 stycznia 1931 r. zgadza się z Bilansem Zamknięcia z dnia 31 grudnia 1930 r.,

że dokumenty kasowe zgadzają się z zapisami do ksiąg i

że Bilans Zamknięcia w dniu 31 grudnia 1931 r. na sumę zł 33.036·60 został zestawiony prawidłowo, jedynie pozostałość niedoboru z lat 1928, 1929 i 1930 w sumie zł 11.780·02 należało, dla większej przejrzystości, wykazać na oddzielnym rachunku, nie włączając jej do bieżącego rachunku Strat i Zysków. Faktycznie za rok 1931 mamy nadwyżkę w sumie zł 8.398·70, którą dopiero na mocy uchwały Walnego Zebrania ew. Zarządu możnaby przełać na pokrycie niedoboru z lat 1928/9/30, po skutecznieniu czego niedobór ten wyniesie zł 3.381·32 i powinien przejść na r. 1932, jako oddzielny rachunek.

Poza tem Komisja Rewizyjna stwierdza potrzebę opracowania wykazu Członków Związku z wyszczególnieniem sumy należnych składek.

Jednocześnie Komisja Rewizyjna stawia wniosek o udzielenie Zarządowi Związku absolutorjum.

Następnie rozpoczęto obrady nad budżetem na rok 1933.

Budżet referuje p. Konopka przedstawiając, że budżet ten jest tylko gotówkowy, gdyż obrotów kredytowych przewidywać nie można i że został zmniejszony w stosunku do obecnie obowiązującego, już znacznie zmniejszonego budżetu prawie o 10%, w przewidywaniu, że kryzys gospodarczy odbije się jeszcze na gospodarce członków Związku.

Budżet na rok 1933

Dochody:

Składki członkowskie zł 53.800—

Rozchody:

1. Administracja	zł 28.500—
2. Kasa Chorych	" 2.000—
3. Koszty biurowe i Zjazdu	" 1.800—
4. Wyjazdy i koszta służbowe	" 1.200—
5. Lokal, opał i światło	" 4.600—
6. Prenumeraty, wydawnictwa i składki	" 1.000—
7. Subwencja »Gaz i Woda«	" 5.400—
8. Podatki i Z. U. P. U.	" 2.800—
9. Nieprzewidziane	" 1.500—
10. Porto, stemple i depesze	" 1.000—
11. Fundusz zapasowy i obrotowy	" 4.000—
	zł 53.800—

Z uchwalonego budżetu wynikają następujące składki:

Klasa	Skala składek		Składka roczna na 1932/33 r.
I	od produkcji	30.000 do 150.000 m ³	zł 70—
II	" "	150.000 " 300.000 "	" 176—
III	" "	300.000 " 500.000 "	" 352—
IV	" "	500.000 " 700.000 "	" 528—
V	" "	700.000 " 1.500.000 "	" 715—
VI	" "	1.500.000 " 2.500.000 "	" 825—
VII	" "	2.500.000 " 4.000.000 "	" 1.100—
VIII	" "	4.000.000 " 10.000.000 " po	" 0·21
IX	" "	od każdego 1000 m ³ nie-mniej jednak niż 1000 zł ponad 10.000.000 m ³ od każdego 1000 m ³ po	" 0·19

Ew. zmiany w wysokości składek powinny być zaakceptowane przez Prezydium.

Co do budżetu na r. 1932 i 1933 Komisja zaznacza, że jest to budżet czysto gotówkowy, oparty na przewidywanych obrotach jedynie gotowizny, bez uwzględnienia strony kredytowej.

Składki oblicza się od każdego 1000 m³ produkcji gazu czy wody w poprzednim roku budżetowym czy kalendarzowym, zależnie od tego jaki rok wprowadzony jest w danym zakładzie. Zakłady wodociągowe płacą składki o 10% niższe, o ile są one obliczone od produkcji wody. O ile składki

oblicza się od ilości wody sprzedanej, to niższa ta nie obowiązuje. Składki należy wpłacać z początkiem każdego kwartału za 3 miesiące zgóry.

Wstrzymanie wpłacenia składek winno być zgłoszone do Zarządu co najmniej na 6 miesięcy naprzód, przyczem wpłata składek obowiązuje za pełnych 12 miesięcy.

Budżet na rok 1933 oraz niezmienione składki członkowskie i sposób ich wpłacania przyjęto bez dyskusji, a równocześnie upoważniono Prezydium Związku do indywidualnego obniżania składek członkowskich w konkretnych wypadkach, umożliwianych przez członków.

ad 4) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

Prezes komunikuje, że na zasadzie 23 paragrafu statutu Związku ustępują wedle starszeństwa wyboru następujący członkowie Zarządu: Gazownia w Grudziądzu, Gazownia w Stanisławowie, Gazownia w Królewskiej Hucie i Gazownia i Wodociągi w Lesznie, poczem stawia wniosek, ażeby do Zarządu wybrać następujących członków: Gazownię w Grudziądzu, Gazownię w Królewskiej Hucie, Gazownię w Stanisławowie, Wodociągi w Lesznie, Wodociągi i Gazownię w Gnieźnie, oraz Gazownię w Łodzi.

Więszą ilość członków motywuje dyr. Kopka tem, że na posiedzenia często tylko niewielka ilość członków przybywać może, a zatem konieczne jest, aby ich było więcej; zresztą liczba nie przekracza postanowień statutu.

Nowy pełny skład Zarządu zatem będzie następujący:

Prezes: Inż. Włodzimierz Rabczewski, dyr. Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy.

Wiceprezes: Inż. Czesław Swierczewski, dyr. Gazowni Miejskiej m. st. Warszawy.

Członkowie Zarządu:

Gazownia Miejska w Warszawie (dyr. Czesław Swierczewski).

Wodociągi i Kanalizacja m. st. Warszawy (dyr. Włodzimierz Rabczewski).

Gazownia Miejska w Poznaniu (dyr. Antoni Dziurzyński).

Wodociągi Miejskie w Poznaniu (dyr. Antoni Kotowicz).

Gazownia Miejska w Łodzi (dyr. Stanisław Gundlach).

Zakład Gazowy Miejski we Lwowie (dyr. Kazimierz Żardecki).

Miejski Zakład Wodociągowy we Lwowie (dyr. Stanisław Alexandrowicz).

Krakowska Gazownia Miejska (dyr. Mieczysław Seifert).

Wodociąg stoł. król. m. Krakowa (dyr. Tadeusz Orzelski).

Gazownia Miejska w Bydgoszczy (dyr. Bronisław Klimczak).

Wodociągi Miejskie w Częstochowie (dyr. Kazimierz Knauer).

Miejskie Zakłady Światła, Siły i Wodociągów w Lesznie (dyr. Ludwik Bethge).

Królewsko-Hucka Gazownia S. A. w Królewskiej Hucie (dyr. Bolesław Dalbor).

Gazownia Miejska w Stanisławowie (dyr. Karol Breyner).

Miejskie Zakłady dla Światła i Wody w Gnieźnie (dyr. Juljusz Pisula).

Wodociągi Miejskie w Przemyślu (dyr. Stanisław Panczyj).

Miejski Zakład Gazowy w Lublinie (dyr. Józef Modrzejewski).

Gazownia Miejska w Grudziądzu (dyr. Stefan Barcz).

Do Komisji Rewizyjnej wybrano na członków:

Inż. Baranowicza Romana, wicedyr. Wodociągów i Kanalizacji w Warszawie.

Inż. Dzierżykraj-Morawskiego Jana, dyr. Gazowni, Wodociągów i Elekrowni w Tczewie.

P. Myszkowskiego Adama, skarbnika Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich w Warszawie.

P. Foltańskiego Antoniego, naczelnika rachuby Wodociągów i Kanalizacji w Warszawie.

P. Kurzętkowskiego Bronisława, burmistrza miasta Chełmży.

Na zastępców wybrano:

P. Marczewskiego Jerzego, dyrektora Gazowni i Wodociągów w Chełmży,

P. Lenartowicza Feliksa, dyrektora Gazowni w Gostyniu.

Ponieważ nikt nie zgłosił żadnego wniosku, prezes Rabczewski Walne Zgromadzenie zamknął o godzinie 18 min. 15.

Po zamknięciu Walnego Zgromadzenia Związku G. G. i Z. W., Sekcja Gazownicza podjęła swe obrady pod przewodnictwem dyr. Seiferta.
Referat:

1. Dyr. inż. Kazimierza Żardeckiego: »Wyniki stosowania gazu ziemnego we Lwowie«, wywołał ożywioną dyskusję, w czasie której wyłożył się wniosek inż. Sulimirskiego, apelujący do Zarządu Zrzeszenia G. i W. P. o przyspieszenie przedłożenia właściwym władzom do zatwierdzenia projektu przepisów technicznych dla wykonywania urządzeń gazowych.

Z kolei Sekcja zajęła się sprawami oświetleniowymi, wysłuchując referatu

2. Inż. Józefa Konopki: »Oświetlenie ulic gazem i wpływ tegoż na gospodarkę miast«, oraz komunikatu

3. Inż. Jana Piira: »Nowoczesne oświetlenie gazowe ulic«.

Obrazy Sekcji zakończono o godz. 21.

W tym czasie reszta uczestników Zjazdu wyruszyła na północne przedmieście Wilna, Antokół, dla zwiedzenia jednego z najpiękniejszych kościołów w Polsce, barokowego św. Piotra i Pawła.

Drugi dzień obrad zakończyła wspólna wieczerza koleżeńska w Małej Sali Miejskiej, w czasie której wygłoszono szereg przemówień. Pierwszy toast — na cześć Prezydium m. Wilna w ręce vice-prezydenta Czyża — wniósł prezes dyr. Rabczewski. P. Czyż odpowiedział, pijąc na cześć pracy ludzkiej. Dr inż. Opatrny w dłuższym przemówieniu zapraszał serdecznie na Zjazd Czechosłowacki do Pragi, kończąc toastem na cześć Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich oraz współpracy bratnich organizacji. W odpowiedzi dyr. Swierczewski wyraził najlepsze życzenia pod adresem mającego powstać Związku Zrzeszeń Słowiańskich i wychylił kielich na cześć Zrzeszenia Czechosłowackiego i Jugosłowiańskiego. Zdrowie przybyłych do Wilna gości, a zwłaszcza pań, wniósł prezes Stow. Techników Polskich w Wilnie, inż. Hajdukiewicz. Dyr. Seifert zwrócił się z toastem do dyr. Lempeiusa, który — dziękując za doznaną gościnność — wypił zdrowie gazowników i wodociągowców polskich. Po rymowanym »zdrowiu pań«, wzniesionem przez dyr. Piekarskiego, zwrócił się do zebranych inż. Bartl, zapraszając na Zjazd do Jugosławii nad morze i w góry. Gościnność gospodarzy Zjazdu podkreślili: dyr. Rabczewski — pijąc zdrowie dyr. Jensa i dyr. Seifert — pijąc zdrowie dyr. Kowalewa. Wkońcu p. Kurzętkowski, burmistrz m. Chełmży, podziękował ser-

decznie za gościnność p. Czyżowi, wspominając lata wojenne, kiedy to magistrat m. Wilna został przeniesiony do Chełmży; w odpowiedzi p. Czyż życzył m. Chełmży pomyślnego rozwoju.

Trzeci dzień obrad: 4 czerwca.

Sekcja Gazownicza zebrała się tego dnia o godz. 8 min. 45, aby — pod przewodnictwem dyr. Żardeckiego — wyczerpać o ile możliwości resztę bogatego programu odczytowego.

Zdążono wysłuchać i przedyskutować następujące referaty:

1. Dyr. inż. Karel Jedlička: »Gazownie w Republice Czechosłowackiej«,

2. Inż. Janusz Wysocki: »O ekonomizacji konwersji gazu wodnego«,

3. Dyr. inż. Mieczysław Seifert: »Czy wtórna legalizacja gazomierzy jest potrzebna? (strona finansowa zagadnienia)«,

4. Inż. Stanisław Skórski: »Czy wtórna legalizacja gazomierzy jest potrzebna? (strona techniczna zagadnienia)«.

Aktualna sprawa perjodycznej legalizacji gazomierzy wywołała ożywioną dyskusję i szereg wyjaśnień ze strony przedstawiciela G. U. M. radcy inż. Pietraszewicza, poczem przyjęto jednogłośnie wniosek dyr. Seiferta, proponujący okresowe badanie rzetelności gazomierzy na miejscu ich ustawienia, t. j. u konsumentów, z równoczesnym odejmowaniem jedynie gazomierzy nierzetelnych.

W dalszym ciągu obrad — pod przewodnictwem dyr. Seiferta — zapoznano się z treścią dwu referatów z dziedziny produkcji gazu, mianowicie:

5. Dyr. inż. Antoni Dziurzyński: »Zależność produktów odgazowania węgla od systemu pieców wytwórczych na podstawie wyników ruchu gazowni poznańskiej«, oraz

6. Inż. Jerzy Malecki: »Ocena pieca gazowniczego systemu Glover-West w gazowni warszawskiej na podstawie bilansu cieplnego«.

Po łącznym przedyskutowaniu obu referatów, przewodniczący zamknął posiedzenie z powodu spóźnionej pory, wobec czego z porządku obrad spadły następujące niewygodne referaty z dziedziny gazownictwa:

1. Inż. Ignacy Banaszek: »Czy oświetlenie ulic gazem winno być zaniechane?« (referent nie przybył na Zjazd),

2. Dr inż. Jarosław Doliński: »Wpływ popiołu na analizę węgla kamiennego«,

3. Inż. Józef Konopka: »Odrutowanie czy dodatkowe nawanianie gazu miejskiego«,

4. Dyr. inż. Mieczysław Seifert: »Usuwanie naftalenu z gazu zapomocą tetraliny« i

5. Dyr. inż. Marjan Wieleżyński: »Rola przemysłu gazu ziemnego w rozwoju gazownictwa«.

Równolegle toczyły się obrady Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej pod przewodnictwem dyr. Alexandrowicza i prof. Karaffy-Korbutta. Rozpoczął je

1. Inż. C. Bocianowski swym referatem p. t. »Możliwości zakażenia wody wodociągowej«.

Wnioski referenta w sprawie rozszerzenia zakresu badania bakterjologicznego wody wodociągowej, współpracy techników, bakterjologów i lekarzy przy wykrywaniu przyczyn epidemij wodnych, ujednostajnienia i rozszerzenia przepisów o instalacjach kanalizacyjnych i wodociągowych, wreszcie w sprawie wyposażenia zakładów wodociągowych w aparaty do chlorowania wody — po ożywionej dyskusji przyjęto, przekazując je Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej Zrzeszenia do dalszego opracowania. Zkolei wygłosił referat

2. Inż. A. T. Troskolański: »O wodomierzach sprzężonych«.

Po krótkiej dyskusji przyjęto trzy wnioski referenta, dotyczące wodomierzy sprzężonych oraz zaopatrywania tych wodomierzy w zawory. Następny referat

3. Dyr. Inż. Kazimierza Knauera p. t. »Taryfy wodociągowe«, wywołał znowu dłuższą dyskusję, w wyniku której postanowiono wniosek prelegenta, zalecający stosowanie taryfy kombinowanej z przymusem zużywania minimalnej ilości wody, przesłać do Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej Zrzeszenia do dalszego opracowania i postawienia wniosku na następnym Zjeździe. Ożywioną dyskusję spowodował również referat

4. Prof. dra Kazimierza Karaffy-Korbutta: »O sanitarnych normach wody do picia«.

Wnioski referenta w sprawie norm sanitarnych dla wody do picia postanowiono przekazać wraz z materiałem dyskusyjnym Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej Zrzeszenia do szybkiego opracowania i przesłania ostatecznych wniosków do M. S. W.

Zkolei z nagłym wnioskiem w sprawie redukcji uposażeń pracowników technicznych przedsiębiorstw miejskich wodociągowo-kanalizacyjnych i gazowniczych — wystąpił inż. J. Pomorski. Wniosek ten przyjęto bez dyskusji.

Posiedzenie zakończyły referaty:

5. Inż. Zygmunta Rudolfa: »Hydrauliczne i eksploatacyjne własności filtrów amerykańskich« i

6. Inż. Wiktora Chybowskiego: »Elektryczność w dziedzinie wodociągów i kanalizacji«.

Ogółem zgłoszono na Zjazd 42 referatów i komunikatów, z czego 7 ogólnych, 18 gazowniczych i 17 wodociągowo-kanalizacyjnych.

Na zebraniach plenarnych wygłoszono 5 referatów, niewygodzone pozostały dwa, mianowicie: dra inż. Aleksandra Szulcego »Chemiczne sposoby izolowania żelaza przed korozją« (referent nie przybył na Zjazd) i inż. W. Szyllera »Korozja rurociągów w świetle badań i krytyki«.

W Sekcji gazowniczej wysłuchano ogółem 13 referatów, spadło z porządku obrad pięć. W Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej wyczerpano zgłoszony materiał, za wyjątkiem dwu prac, których referenci nie przybyli na Zjazd, mianowicie: inż. Kazimierza Wóycickiego »Badanie nad wydatkiem głównego przelewu burzowego sieci kanalizacyjnej m. st. Warszawy, wykonane na modelu w laboratorium wodnem Politechniki Warszawskiej« oraz inż. Hryniewieckiego »Zaopatrywanie w wodę małych osiedli«.

Przeciętnie w obradach Sekcji Gazowniczej uczestniczyło 40 osób, w Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej 37 osób.

O godz. 12 min. 50 zagał ostatnie posiedzenie plenarne dyr. Rabczewski, wzywając sekretarzy Sekcyj do odczytania uchwalonych wniosków i przyjętych tez.

A) Wnioski ogólne odczytali inż. Czaplicka i inż. Skoraszewski:

1. Wniosek plenum do referatu radcy Mateusza Siwika:

»XIV Zjazd G. i W. P. zwraca się do kierowników większych zakładów komunalnych z apelem, aby przez ściślejszą współpracę z Departamentem Samorządowym M. S. W. ułatwili temu Departamentowi definitywne ustalenie przepisów normujących gospodarkę finansową zakładów komunalnych«.

Uchwalono jednogłośnie.

2. Wniosek Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej do wystąpienia inż. Jana Pomorskiego:

»Wobec masowych redukcji uposażeń pracowników fachowych przedsiębiorstw miejskich

wodociągowo - kanalizacyjnych i gazowniczych, XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich wyraża pogląd, że:

- a) redukcje uposażeń pracowników fachowych przedsiębiorstw miejskich mogą być przeprowadzone jedynie w ostateczności i po wyczerpaniu wszelkich innych możliwości oszczędnościowych;
 - b) zmiany uposażeń tych pracowników powinny być przeprowadzone z wielką rozważą i tylko przez zarządy samych przedsiębiorstw».
- Uchwalono jednogłośnie.

B) Wnioski Sekcji Gazowniczej przedstawiła inż. Czaplicka:

1. Wniosek do referatu dyr. Piotra Kowalewa:

»XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich uważa dalszy rozwój gazowni w Wilnie za nieodzowny i w tym celu zwraca się do miejscowych czynników decydujących o stworzenie warunków i dołożenie starań, aby dotychczas istniejący zakład, a w szczególności sieć rur, zostały rozszerzone tak, aby mieszkańcy m. Wilna mogli korzystać z gazu w najszerszym zakresie».

Uchwalono jednogłośnie i tem, aby rezolucję przesłać do wiadomości czynników decydujących.

2. Wniosek do referatu dyr. inż. Swierczewskiego, uzupełniony przez dyr. Seiferta:

»Należy na wzór zagranicy stosować do oświetlenia ulic i placów oświetlenie gazowe obok elektrycznego, a nie usuwać go bezkrytycznie na rzecz elektrycznego, w razie zaś zbyt słabego oświetlenia gazowego pewnego odcinka należy to oświetlenie wzmocnić, a nie zastępować je elektrycznym».

Uchwalono jednogłośnie.

3. Wniosek do referatu inż. Jerzego Gigieła:

»XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich — stwierdzając, że przemysł gazu ziemnego odgrywa w gazownictwie coraz poważniejszą rolę i dysponuje dziś tego rodzaju produktami i środkami, które posunąć mogą znacznie postęp gazyfikacji Polski — wyraża przekonanie, że w interesie szerokich rzesz konsumentów winna nastąpić jak najściślejsza wymiana doświadczeń i współpraca między gazownictwem ziemnym a węglowym. Również podkreśla Zjazd konieczność prowadzenia prac w kierunku chemicznej przeróbki gazów i zwraca się z apelem do wszystkich zainteresowanych w gazownictwie czynników, aby usilnie

popierały prace zapoczątkowane w tym kierunku przez instytucje doświadczalne i naukowe».

Uchwalono jednogłośnie.

4. Wniosek do referatu dyr. inż. Bronisława Klimczaka, uzupełniony przez dyr. Seiferta i inż. Konopkę:

»Wobec wyników lustracyjnych w niektórych mniejszych i średnich gazowniach wielkopolskich, XIV Zjazd G. i W. P. — mając na uwadze rozwój gazownictwa — stwierdza konieczność:

- a) utworzenia przy większych gazowniach wielkopolskich okręgowych poradni technicznych, których zadaniem będzie stały nadzór nad gazowniami w porozumieniu z władzami nadzorczości i samorządowemi;
 - b) obsadzania kierowniczych stanowisk w gazowniach z produkcją ponad 400.000 m³ siłami o wyższym, a co najmniej średnim wykształceniu technicznym;
 - c) ustalenia w przepisach o gospodarce finansowej zakładów komunalnych wysokości odpisów amortyzacyjnych oraz zobowiązania tych zakładów do tworzenia kapitału obrotowego».
- Uchwalono jednogłośnie.

5. Wniosek do referatu inż. Jana Krzyżkiewicza:

»W ostatnich czasach na łamach pism codziennych i pism fachowych medycznych rozpoczęły się wystąpienia, podnoszące szkodliwość i niebezpieczeństwo stosowania gazu miejskiego w osiedlach mieszkalnych i propagujące konieczność zastąpienia gazu przez elektryczność.

W celu wszechstronnego rozważenia powyższych zagadnień i przeciwdziałania rozpowszechnianiu zbyt jednostronnych poglądów, byłoby wskazane:

- a) publikowanie odpowiednich prac z dziedziny gazownictwa dla sfer zainteresowanych, a przede wszystkim dla higienistów i lekarzy;
- b) opracowanie treściwych instrukcyj dla osób, stosujących instalacje gazowe i podanie ich w sposób odpowiedni do wiadomości szerokiego ogółu konsumentów gazu;
- c) prowadzenie systematycznej statystyki porównawczej nieszczęśliwych wypadków, spowodowanych stosowaniem gazu i elektryczności.

Jednocześnie należałoby, równorzędnie z pracami prowadzonymi zagranicą w tym samym kierunku, rozpocząć systematyczne studia nad nadaniem gazowi miejskiemu składu, zabezpieczającego przed nieszczęśliwymi wypadkami zatrucia».

Uchwalono jednogłośnie.

6. Wniosek dyr. inż. Bronisława Klimczaka:

»XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich — w związku z referatem inż. Krzyżkiewicza — poleca Zarządowi Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich przyśpieszenie prac nad realizacją wniosku dyr. Klimczaka, uchwalonego na XIII Zjeździe w Warszawie, w sprawie należytego uwzględnienia w przepisach budowlanych kwestji odprowadzania spalin z pomieszczeń, w których zainstalowane są przybory gazowe«.

Uchwalono jednogłośnie.

7. Wniosek inż. Stefana Sulimirskiego:

»XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich podkreśla niezmiernie doniosłe znaczenie wydania przepisów technicznych dla wykonywania instalacyj gazowych na gaz nisko i wysokoprężny, obowiązujących na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Ponieważ mimo długoletniego okresu prac w tym kierunku przepisy te, chociaż zostały już opracowane, nie zostały jeszcze przedłożone władzom i nie zyskały wskutek tego mocy obowiązującej, a codzienna praca w gazownictwie wymaga jak najrychlejszego ustawowego ich unormowania, Zjazd wzywa Zarząd Zrzeszenia G. i W. P. do przedłożenia opracowanych już projektów właściwym władzom do zatwierdzenia najdalej w terminie miesięcznym. W miarę rozwoju techniki w tej dziedzinie do obowiązku Zarządu będzie należało czuwanie nad odpowiednią nowelizacją tych przepisów«.

Wniosek przyjęto z tą zmianą, że — ze względu na okres wakacyjny — termin przedłożenia projektu ustala się na 4 miesiące.

8. Wniosek do referatu dyr. inż. Mieczysława Seiferta:

»XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich — zważywszy, że:

- a) idea bezwzględnej rzetelności pomiaru nie da się osiągnąć w praktyce, a w żadnym razie nie przez okresową legalizację gazomierzy, dlatego też nigdzie (z wyjątkiem Szwajcarii) legalizacji takiej nie zastosowano;
- b) koszta przymusowej okresowej legalizacji, obciążające gazownictwo, a pośrednio konsumentów i całe społeczeństwo, są niewspółmiernie wysokie i w dzisiejszych czasach, gdy żyjemy pod hasłem ogólnej oszczędności, niczem nieusprawiedliwione —

proponuje załatwienie sprawy w ten sposób, aby gazownie badały okresowo rzetelność gazomierzy

u konsumentów i wyłączały z sieci w celu prelegalizowania jedynie gazomierze nierzetelne«.

Uchwalono jednogłośnie.

9. Wnioski do niewy ogłoszonego referatu inż. Józefa Konopki:

»I. XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich konstatuje, że rozwiązanie problemu odtruwania gazu jest sprawą niecierpiącą zwłoki, i zaleca gazownikom, instytucjom i wyższym uczelniom zajęcie się nim jak najbardziej intensywnie.

II. XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich uznaje za konieczne nawanianie gazów bezwonnnych oraz wzmocnienie woni gazu mieszkowego i węglowego takimi środkami, któreby do minimum ograniczały możliwość zatrucia i wybuchu.

III. XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich poleca Zarządowi Zrzeszenia i Związkowi utworzenie stałego Komitetu, pracującego w kierunku badania problemów odtruwania i nawaniania gazu. W Komitecie tym zasiadać winni również przedstawiciele wyższych uczelni polskich. Wyniki prac Komitetu winny być periodycznie ogłaszane w czasopiśmie »Gaz i Woda«, ewentualnie też w innych czasopismach technicznych i w prasie codziennej.

IV. XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich zwraca się do gazowni polskich, a przede wszystkim do Gazowni Warszawskiej, aby w swych laboratorjach prace nad powyższymi zagadnieniami postawiły na pierwszym miejscu. Również apeluje w tej kwestji do Badawczego Instytutu Chemicznego, oraz do Polskich Uniwersytetów, Politechnik i Akademii Górniczej w Krakowie«.

Wnioski powyższe uchwalono przekazać Zarządowi Zrzeszenia G. i W. P. do rozpatrzenia i załatwienia.

10. Wnioski do niewy ogłoszonego referatu inż. Ignacego Banaszką:

»XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców stwierdza, że:

- a) oświetlenie ulic gazem przy stosowaniu nowoczesnych lamp i palników nie jest bynajmniej przeżytkiem czasu i jest w możności zadośćuczynić wszelkim wymaganiom techniki oświetleniowej;
- b) rentowność oświetlenia gazowego jest znacznie wyższa od oświetlenia elektrycznego; zrównanie kosztów obydwu rodzajów energii świetlnej

następuje przeważnie wówczas, gdy koszt 1 kWh zostaje zrównany z kosztem 1 m³ gazu;

c) przy zamianie oświetlenia gazowego na elektryczne strata finansowa gazowni jest daleko wyższa, aniżeli zysk elektrowni, przez co Gmina ponosić będzie stałe roczne dosyć znaczne straty, nie mówiąc o jednorazowym poważnym wydatku na zakup i zainstalowanie nowych lamp elektrycznych.

Dlatego oświetlenie ulic gazem nie tylko nie powinno być zaniechane, ale z dobrze zrozumiałych względów własnych interesów Gmin Miejskich winno być jak najszerszej rozbudowane, jednak przy ścisłej współpracy elektryczności, która służyć będzie do jak najbardziej racjonalnego rozwiązywania trudniejszych problemów oświetleniowych z punktu widzenia estetyki oświetlenia».

Uchwalono jednogłośnie.

Poza tem przyjęto do wiadomości tezy do referatu inż. Jana Krzyżkiewicza:

»Ze względu na potrzeby i dalszy rozwój gazownictwa polskiego, należałoby:

- przed puszczeniem na rynek przyrządów gazowych (piecyków kąpielowych, kuchenek, grzejników etc.) zanalizować skład otrzymywanych z nich spalin — dla różnych warunków pracy przyrządów;
- przy instalowaniu przyrządów gazowych zwracać baczniejszą uwagę na sprawy wentylowania i wielkości pomieszczeń;
- poddać rewizji funkcjonowanie stosowanych obecnie przyrządów, a zwłaszcza piecyków kąpielowych».

C) Wnioski Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej odczytał inż. Skoraszewski:

1. Wniosek do referatu inż. Włodzimierza Skoraszewskiego:

»XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich przyjmuje do wiadomości zatwierdzającej »Przepisy ogólne usuwania nieczystości płynnych i t. d.« i poleca Zarządowi Zrzeszenia G. i W. P. wprowadzić je w życie na drodze przepisowej».

Uchwalono jednogłośnie.

2. Wnioski do referatu inż. C. Bocianowskiego:

I. Należy rozszerzyć zakres badania bakteriologicznego wody, wprowadzając stałe badania wody w sieci, przez pobieranie prób z kranów w różnych dzielnicach miasta.

II. Wskazana jest bliższa współpraca techni-

ków, bakterjologów i lekarzy, w celu dokładnego wykrywania przyczyn wodnych epidemij.

III. Należy ujednostajnić i rozszerzyć przepisy o instalacjach kanalizacyjnych i wodociągowych w sensie wykluczenia możliwości zakażenia sieci wodociągowej.

IV. Należy wyposażyć zakłady wodociągowo-kanalizacyjne w stałe aparaty do chlorowania wody na wypadek epidemji lub wykrycia zanieczyszczenia sieci, oraz w aparaty ruchome do chlorowania poszczególnych odcinków sieci: po dokonanych naprawach, dołączeniu nowych rurociągów i t. p.».

Wnioski te uchwalono przekazać Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej do dalszego opracowania.

3. Wnioski do referatu inż. A. T. Troskolańskiego:

I. Wodomierzom sprzężonym o połączeniu szeregowym, ze wspólnym mechanizmem liczydła, należy przyznać wyższość nad wodomierzami o połączeniu równoległym.

II. Wodomierze sprzężone śrubowe należy łączyć z zaworami zmiennego obciążenia, powodującymi możliwie małe straty ciśnienia. Zaopatrywanie tych wodomierzy w zawory ciężarowe pojedyncze i podwójne należy uznać za nieracjonalne.

III. Zawory ciężarowe podwójne hydraulicznie odciążone można stosować w bardzo korzystnych dla pracy warunkach ruchu».

Uchwalono jednogłośnie.

4. Wniosek do referatu dyr. inż. Kazimierza Knauera:

»Zaleca się miastom, które wprowadzają wodociągi, zastosowanie taryfy kombinowanej z przymusem zużywania minimalnej ilości wody».

Uchwalono przesłać do Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej do dalszego opracowania i postawienia wniosku na następnym Zjeździe.

5. Wnioski do referatu prof. dra Kazimierza Karaffy-Korbutta:

I. Sanitarne normy, kwalifikujące wodę zdatną do picia, stanowią jeżeli nie niezbędne, to w każdym razie wysoce pożyteczne zadanie, gdyż posługiwanie się racjonalnymi normami bardzo ułatwia rozwiązanie kilku kwestyj, ściśle związanych ze sprawami zaopatrywania osiedli w wodę.

II. Normy sanitarne należy podać w dwóch postaciach: ogólnych dla całego terytorjum Rzeczypospolitej, oraz poszczególnych dla wyodrębnionych okręgów hydrologicznych.

III. Opracowanie norm powinno się opierać

na długoletnich badaniach i obserwacjach; obecnie nie posiadamy dostatecznych materiałów do naukowego opracowania norm».

Uchwalono przekazać wnioski wraz z materiałem dyskusyjnym Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej do szybkiego opracowania i przesłania wniosków ostatecznych do M. S. W.

Zjazd zamknął przewodniczący, dyr. Rabczewski, nawiązując do swego życzenia, wypowiedzianego na zakończenie XIII Zjazdu w Warszawie, aby XIII Zjazd »przekazał XIV Zjazdowi, mającemu się odbyć w Wilnie, tradycję dalszego wykuwania polskiej wiedzy technicznej na użytek zjednoczonej a wolnej Polski«. Z radością stwierdza, że życzenie spełniło się, gdyż wygłoszone na tegorocznym Zjeździe referaty stały ilościowo na poziomie Zjazdu warszawskiego, zatem Zjazd wileński wykazał tę samą ciężką pracę co poprzedni. Mimo, że żyjemy w czasach ciężkich, czasach kompresji i ogólnej oszczędności, w pracy nie byliśmy oszczędni. Na Zjazd zgłoszono 35 referatów i komunikatów, w czasie Zjazdu doszło ich jeszcze 7, tak, że nie można było wszystkiego przetrwać i 9 odczytów spadło z porządku obrad.

W dalszym ciągu przewodniczący stwierdza z całkowitem zadowoleniem, że poziom praktyczny i naukowy polskich zjazdów gazowniczych i wodociągowych jest coraz wyższy, należałoby tylko życzyć, aby przyszłe zjazdy pracę tę dalej uzupełniały i pogłębiały.

Przechodząc do ram organizacyjnych Zjazdu, dyr. Rabczewski podkreślił serdeczne przyjęcie, jakiego Zjazd doznał ze strony miejscowych władz komunalnych, które gorliwie popierały nasze wysiłki, za co składa im — w osobach pp. prezydenta dra Maleszewskiego i vice-prezydenta Czyża — najserdeczniejsze podziękowanie.

Zkolei przewodniczący podziękował w imieniu Zjazdu faktycznym gospodarzom, którzy w czasie Zjazdu i przed nim włożyli w jego organizację tyle pracy, czasu i dobrej woli. Do osób tych należą: pp. dyr. inż. Jenz, dyr. Kowalew, dyr. inż. Glatman, inż. Doboszyński, inż. Baranowski, inż. Narębski, inż. Szaciło, technicy: Dunkiewicz, Banel, Lewicki, referentka Szemiakówna, urzędniczki: Lipska, Chełmińska, urzędnicy: Wojnicki, Krasowski, kier. Jachimowiczówna, gazmistrz Kuppe.

W dalszym ciągu dyr. Rabczewski złożył podziękowanie miejscowemu Komitetowi Organiza-

cyjnemu w osobach pp. b. prezydenta m. Wilna Folejewskiego, prezydenta m. Wilna dra Maleszewskiego, prof. Ruszczyca, prof. dra Karaffy-Korbutta, doc. dra Safarewicza, podkreślając specjalnie trudy, poniesione przez prof. Ruszczyca przy zwiedzaniu miasta i jego zabytków, stałym współpracownikiem: drowi inż. Dolińskiemu i inż. Czaplickiej, oraz sekretarzom Zjazdu: inż. Skoraszewskiemu, inż. Łepkowskemu, inż. Konopce i p. Myszkowskiemu.

Zwracając się zkolei do gości zagranicznych z serdecznym podziękowaniem za przybycie i współpracę, przewodniczący zakomunikował, że Walne Zebranie Gazowników i Wodociągowców Polskich, odbyte dnia poprzedniego, obrało Honorowymi Członkami naszego Zrzeszenia Prezesów Czechosłowackiego Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców, Jugosłowiańskiego Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców oraz Association Technique de l'Industrie du Gaz en France. Wiadomość tę przyjęto z aplausem.

Ostatnie podziękowanie skierował przewodniczący do wszystkich gości, którzy dodali Zjazdowi splendoru i wykazali, że Zjazdy nasze cieszą się wielką żywotnością.

Zamykając XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich, dyr. Rabczewski podał do wiadomości uchwałę Walnego Zebrania Zrzeszenia G. i W. P., aby następny XV Zjazd odbyć w Gdyni, na zaproszenie Komisarjatu Rządu oraz miejscowej Gazowni.

Imieniem uczestników Zjazdu serdeczne podziękowanie p. Prezesowi Rabczewskiemu za jego trudy złożył inż. M. Koerner.

Ostatnią imprezą Zjazdu była wycieczka zbiorowa autobusami do Trok. Po drodze zwiedzono fabrykę tektury, czerpiącą potrzebną energję mechaniczną z ciekawego ujęcia wody przewodem żelbetowym, przekraczającym dolinę na długości około 1 km.

Przejażdżka łodziami po jeziorze trockim, zwiedzanie potężnych ruin zamku na wyspie, zbudowanego na przełomie XV i XVI w., wkońcu podwieczorek urządzony przez Komitet Organizacyjny na przystani wioślarskiej — dopełniły programu dnia.